

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7079

C 343

27e jaargang

24 december 1984

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I Mededelingen	
	
	II Voorbereidende besluiten	
	Economisch en Sociaal Comité	
84/C 343/01	Advies inzake een voorstel voor een richtlijn van de Raad tot toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen, die — met inbegrip van de landbouwsector — als zelfstandigen werkzaam zijn en tot bescherming van het moederschap	1
84/C 343/02	Advies inzake een voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een programma inzake beheer en opslag van radioactieve afvalstoffen (1985-1989) ..	3
84/C 343/03	Advies inzake een dertiende verslag over het mededingingsbeleid van de Commissie van de Europese Gemeenschap	5
84/C 343/04	Advies inzake een mededeling van de Commissie aan de Raad „Stimulering van de Europese wetenschappelijke en technische samenwerking en uitwisseling — Plan 1985-1988”	12
84/C 343/05	Advies inzake de huidige sociale-zekerheidsproblematiek in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap	14
84/C 343/06	Advies inzake een voorstel van de Commissie aan de Raad met betrekking tot de vaststelling van het stelsel van de algemene tariefpreferenties voor het jaar 1985	27
84/C 343/07	Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake „Migrerende werknemers”	28

84/C 343/08

Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het

- voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van niet voor de voeding bestemde producten

en het

- voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 79/851/EEG inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van levensmiddelen

34

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies inzake een voorstel voor een richtlijn van de Raad tot toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen, die — met inbegrip van de landbouwsector — als zelfstandigen werkzaam zijn en tot bescherming van het moederschap ⁽¹⁾

(84/C 343/01)

De Raad heeft op 2 april 1984 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake bovengenoemd voorstel.

De Afdeling voor sociale vraagstukken, die met de voorbereiding van de werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 oktober 1984 met algemene stemmen goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Heuser.

Het Comité heeft tijdens zijn 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd:

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité stemt in met het doel dat met het voorstel voor een richtlijn ter verwezenlijking van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen die als zelfstandigen werkzaam zijn, wordt nagestreefd.

1.2. Het is vooral ingenomen met het feit dat de voorgestelde regeling betreffende bescherming van het moederschap voor alle betrokken vrouwen moet gelden. Het wijst er in dit verband evenwel op dat het grootste probleem waarmee zelfstandig werkzame vrouwen worden geconfronteerd, is dat dezen hun werk vóór en na de bevalling maar hoogst zelden kunnen onderbreken. Het gaat hier dus vooral om een probleem in verband met de arbeidstijd en in mindere mate om een probleem in het vlak van compensatie voor gedeerd inkomen.

1.3. In de richtlijn is sprake van twee groepen vrouwelijke zelfstandigen: vrouwen die voor eigen rekening als zelfstandigen een beroep uitoefenen, en de grote groep van meewerkende vrouwen in familiebedrijven.

1.4. Bij vrouwen die voor eigen rekening werkzaam zijn, levert de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de regel geen grote moeilijkheden op. Dit geldt ook voor vrouwen die als werknemer in het bedrijf van hun man werkzaam zijn. Meewerkende vrouwen zonder maatschaps- of arbeidsovereenkomst in familiebedrijven worden daarentegen echt gediscrimineerd, aangezien hun juridische, financiële en sociale positie dikwijls totaal onduidelijk is. Volledige gelijkstelling van de meewerkende echtgenote met de leider van het familiebedrijf is evenwel niet helemaal mogelijk indien de bedrijfsvoering een bepaalde vakbekwaamheid vereist waarover de vrouw niet beschikt. Dit is echter slechts in enkele sectoren het geval. Algemeen doet zich daarentegen het probleem voor dat de essentiële bijdrage van de meewerkende echtgenoot — meestal echtgenote — tot de instandhouding en verdere ontwikkeling van het bedrijf totaal niet wordt erkend, hetgeen een onaanvaardbare achterstelling van de personen in kwestie betekent. Dit geldt ook voor beroepsgroepen, waarbij de rechtspositie en sociale bescherming privaatrechtelijk geregeld zijn via coöperatieve verenigingen en beroepsorganisaties.

1.5. Aan deze tenachterstelling moet een einde gemaakt worden; de in het familiebedrijf meewer-

(¹) PB nr. C 113 van 27. 4. 1984.

kende echtgenoot moet als medekostwinner worden aangemerkt. Daarbij dient het verrichte werk zowel naar omvang als naar aard als basis genomen te worden voor de erkenning van de arbeidsrechtelijke positie, de betaling van loon en het recht op sociale zekerheid. Er dient met name op gelet te worden dat de meewerkende echtgenoot in geval van ziekte, invaliditeit, ouderdom, moederschap en scheiding van de echtgenoot — om welke redenen dan ook — op de nodige bescherming kan rekenen. Hierbij dient te worden uitgegaan van de in de Lid-Staten geldende sociale-verzekeringssystemen.

1.6. De Commissie stelt daarom voor, de arbeidsrechtelijke positie te regelen van degenen die in het gezinsbedrijf meewerken, en hun het recht op een eigen inkomen en op sociale zekerheid te garanderen. Het Comité stemt daarmee in. Er zij echter op gewezen dat zonder financiële tegenprestatie in familiebedrijven meewerkende gezinsleden vooral in de landbouw te vinden zijn, een sector waarin de arbeidsomstandigheden en inkomenspositie op het ogenblik zeer moeilijk liggen, zodat aan de financiële voorwaarden voor de praktische tenuitvoerlegging van de onderhavige richtlijn dikwijls niet zal zijn voldaan. Het verdient derhalve overweging, de uitvoering van het onderhavige voorstel met positieve maatregelen te begeleiden. Daarbij kan worden gedacht aan financiële steun waarvoor alle instrumenten van de Gemeenschap, waaronder het Europees Sociaal Fonds, dienen te worden ingeschakeld. Bovendien zou de beroepsverenigingen en -organisaties kunnen worden voorgesteld, modellen voor contracten of overeenkomsten betreffende samenwerking tussen echtgenoten uit te werken waarin het inkomen, de beroepsstatus en eventueel de sociale verzekeringen van het meewerkende gezinslid worden geregeld. Het Comité dringt er daarom bij de Commissie op aan, naar verdere mogelijkheden te zoeken die de praktische tenuitvoerlegging van het richtlijnvoorstel kunnen bevorderen.

1.7. Verder wijst het Comité erop dat het van belang is voldoende publiciteit aan de richtlijn te geven, wil deze in de praktijk effect sorteren, waarbij vooral de betrokken vrouwen op hun nieuwe rechten en mogelijkheden opmerkzaam moeten worden gemaakt.

2. Bijzondere opmerkingen

2.1. Artikel 2

Volgens het Comité dienen de woorden „in merkelijke mate” in artikel 2 b) zowel kwantitatief als kwalitatief te worden uitgelegd, zodat misbruik wordt uitgesloten.

2.2. Artikel 4

In de praktijk is bij de verwezenlijking van het recht op gelijke behandeling van mannen en vrouwen in enkele Lid-Staten gebleken dat nauwelijks succes te behalen is indien het recht met sancties niet kan worden afgedwongen. Derhalve dienen de Lid-Staten ertoe te worden bewogen, in gevallen waarin duidelijk sprake is van discriminatie bij kredietverstrekking, sancties in het vooruitzicht te stellen, zodat het beginsel van gelijke behandeling ook praktisch een feit wordt.

2.3. Artikel 5

Het Comité stelt voor, na „oprichting van een vennootschap” de volgende woorden in te voegen: „of de totstandkoming van een samenwerkingsovereenkomst tussen . . .”.

2.4. Artikel 7 a)

Volgens het Comité mogen de woorden „of in enige andere vorm” er niet toe leiden dat het beginsel „gelijke behandeling” niet in acht wordt genomen en in strijd hiermee wordt gehandeld.

Bovendien stelt het Comité voor, het tweede gedeelte van de zin als volgt opnieuw te formuleren: „. . . kunnen ontvangen; deze tegenwaarde dient in overeenstemming te zijn met het werk dat daadwerkelijk in het bedrijf wordt verricht, en mag niet meer bedragen dan het loon dat een derde voor gelijkwaardig werk zou zijn betaald.”.

2.5. Artikel 7 b)

Het Comité onderstreept de noodzaak dat meewerkende gezinsleden eigen rechten op sociale verzekeringen kunnen verwerven. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met het feit dat sommige verzekeringssystemen zelfstandige verzekeringsrechten van eigen bijdragen afhankelijk maken.

2.6. Artikel 7 c)

Er zij op gewezen dat vermelding in de registers van de orde of van enige andere beroepsorganisatie waarbij de zelfstandige is aangesloten, niet kan betekenen dat het meewerkende gezinslid dezelfde rechten kan krijgen als de zelfstandige, indien het lidmaatschap van genoemde organisatie gekoppeld is aan bepaalde kwalificatievereisten. Het is veeleer de bedoeling, de meewerkende echtgenoot door middel van registratie een arbeidsrechtelijke positie en rechten die overeenkomen met haar/zijn werk-

zaamheden in het bedrijf, te verzekeren. Hierbij moet duidelijk worden bepaald, welke gegevens concreet dienen te worden verzameld.

Dit dient uiteraard op de geldende voorschriften van de afzonderlijke Lid-Staten te zijn afgestemd. Daarnaast kan echter ook worden gedacht aan de oprichting van een eigen organisatie van meewerkende gezinsleden.

2.7. Artikel 7 d)

Het Comité kan geen schending van het beginsel „gelijke behandeling” ontdekken indien de belangorganisaties van zelfstandigen het actieve en het passieve kiesrecht van de status van de zelfstandige afhankelijk maken, zonder onderscheid naar geslacht. Het Comité ziet daarom niet in, waarom het niet aan deze organisaties kan worden overgela-

ten, het recht op actieve inspraak ook aan meewerkende echtgenoten te verlenen.

Artikel 9

Het Comité wijst er nogmaals op dat de verwezenlijking van het beginsel „gelijke behandeling” ook sancties vereist die kunnen worden toegepast in geval van discriminatie, aangezien de onderhavige richtlijn anders niet daadwerkelijk in de praktijk kan worden uitgevoerd.

Artikel 12

Het Comité neemt kennis van de voorgestelde termijn, maar wil wel wijzen op de moeilijkheden die sommige Lid-Staten bij de omzetting van de richtlijn in nationaal recht zullen ondervinden. Niettemin dient er zijns inziens voor te worden gezorgd dat de richtlijn zo spoedig mogelijk in alle Lid-Staten wordt uitgevoerd.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

Advies inzake een voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een programma inzake beheer en opslag van radioactieve afvalstoffen (1985-1989) (1)

(84/C 343/02)

Op 17 mei 1984 heeft de Raad besloten, overeenkomstig artikel 7 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake bovengenoemd voorstel.

De Afdeling voor energie en nucleaire vraagstukken, die met de voorbereiding van de werkzaamheden van het Comité dienaangaande was belast, heeft haar advies op 5 oktober 1984 vastgesteld. Rapporteur was de heer Pearson.

Tijdens de 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) heeft het Economisch en Sociaal Comité volgend advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd:

1. Algemene beoordeling

1.1. Aangezien het Comité

- vaststelt dat de Commissie thans het derde programma voor beheer en opslag van radioactief afval voorstelt;
- inziet welke grote betekenis kernenergie voor de elektriciteitsproductie in de Gemeenschap heeft;

- niettemin beseft dat de financiering van het onderzoek naar alternatieve energiebronnen dient te worden voortgezet;
- erkent dat het veilig beheer en de definitieve opslag van radioactief afval de eerste vereisten voor een verantwoorde toepassing van kernenergie zijn,

stemt het met nadruk met de voorstellen van de Commissie in.

(1) PB nr. C 166 van 26. 6. 1984.

1.2. Wel wil het Comité, mede in verband met een bezoek dat door zijn studiegroep aan het Belgisch Centrum voor kernonderzoek te Mol werd gebracht, hierbij het volgende aantekenen:

2. Algemene opmerkingen

2.1. Momenteel neemt de verontrusting onder de bevolking met betrekking tot de verwijdering en de opslag van radioactief afval toe. Deze bezorgdheid is te begrijpen. Alles moet in het werk worden gesteld om mens en milieu te beschermen. Uit het voorstel van de Commissie blijkt dat zij vastbesloten wil blijven zoeken naar oplossingen voor de problemen die zich bij het beheer en de definitieve opslag van radioactief afval (ongeacht de halfwaardetijd hiervan) voordoen. Dit is dan ook het uiteindelijke motief dat aan dit voorstel ten grondslag ligt.

2.2. Hoewel thans nog geen nauwkeurige beoordeling van het tweede programma kan worden gegeven, is de vaststelling van een derde vijfjarenprogramma gewenst omdat eerdere programma's immers een aanzienlijk succes hebben gehad. Bij het onderzoek naar de opslag van alle soorten radioactief afval kan internationaal van goede en doeltreffende samenwerking worden gesproken. Wel staat de wetgeving in sommige Lid-Staten een optimaal doeltreffend optreden in de weg.

2.3. Volgens het Comité wordt de betekenis van het voorstel nog vergroot door andere parallel lopende O & O-projecten, met name op het gebied van stralingsbescherming⁽¹⁾, het vervoer van radioactief materiaal binnen de EG⁽²⁾, het door het GCO te Ispra verrichte onderzoek inzake beheer van radioactief afval⁽³⁾, de veiligheid van nucleaire installaties en stralingsproblemen over de grenzen heen⁽⁴⁾ en de ontmanteling van nucleaire installaties⁽⁵⁾. Vernomen is ook dat de aanbeveling tot toepassing van artikel 37 van het EGA-Verdrag onlangs werd gewijzigd. Met de invoering van de nieuwe CGC's (i.c. het Raadgevend Comité inzake beheer en coördinatie „Kernsplijting”) zullen instanties die zich met de verschillende problemen met betrekking tot de opberging van radioactief afval bezighouden, hun werkzaamheden beter kunnen coördineren.

2.4. Het Comité ziet in dat dit voorstel op bevredigende wijze in het twaalfjarenprogramma voor activiteiten op dit gebied is ingelast. Het stemt tot voldoening dat het onderzoek van de Gemeenschap

zowel voor gezamenlijke rekening als door het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek wordt uitgevoerd.

3. Bijzondere opmerkingen

Het Comité:

3.1. stemt in met de voorstellen in deel A van de bijlage bij het voorstel, waarbij wordt voortgebouwd op de kennis die is opgedaan bij het opslaan van alle bekende typen radioactief afval;

3.2. ziet in dat deel B een nieuwe fase is naar de voorlopige en de definitieve opslag van hoogactief afval met een lange levensduur. Zoals voor dit onderdeel wordt voorgesteld, kunnen de in bodemformaties aan te leggen O & O-laboratoria mogelijk uitgroeien tot ondergrondse industriële installaties, hetgeen verstrekkende gevolgen zou hebben;

3.3. beseft dat het Mirage-project (Migration of Radionuclides in the Geosphere (migratie van radionucliden in de geosfeer)) zeer technisch en complex is, maar gelooft wel dat verder onderzoek naar de mogelijke migratie van radionucliden naar de geosfeer onmisbaar is. Een belangrijk onderdeel is, thans nog onbekende gegevens te verzamelen over de capaciteit van de beschikbare bodemformaties waarin radioactief afval veilig kan worden opgeborgen;

3.4. stemt ermee in dat voor de projecten waaraan thans door drie Lid-Staten wordt gewerkt, voldoende middelen moeten worden uitgetrokken; bij deelneming van andere Lid-Staten moeten ofwel extra middelen van de Gemeenschap worden toegevoegd ofwel de researchkosten door de betrokken Lid-Staten worden gedragen;

3.5. vindt dat de bevolking beter dient te worden doordrongen van de problematiek, daar een beter begrip onnodige bezorgdheid kan wegnemen. De radioactiviteit en de halfwaardetijd kunnen bij afval variëren. Radioactieve emissie wordt soms met afval verward. Deze verschillen kunnen sterk uiteenlopende gevolgen hebben. Zo worden de verschillen tussen genetische en somatische gevolgen zelden uitgelegd. De nodige bescherming van hen die in deze bedrijfstak werkzaam zijn, dient op de meest recente inzichten en technologie te worden afgestemd.

Bij eventuele ongelukken tijdens het bewerken en het opslaan van radioactief afval dienen de bevoegde instanties in elke Lid-Staat onverwijld op de hoogte van de feiten te worden gesteld, zodat alle voorbereide noodvoorzieningen kunnen worden

(1) PB nr. C 179 van 6. 7. 1983.

(2) COM(84) 233 def.

(3) PB nr. C 250 van 19. 9. 1983.

(4) PB nr. C 338 van 15. 12. 1983.

(5) PB nr. C 68 van 9. 3. 1984.

getroffen. Het is mogelijk dat neveneffecten niet meteen tot uiting komen. Het kan wel een generatie duren voordat de genetische gevolgen aan het licht treden.

4. Verdere opmerkingen

Het Comité wil nog de volgende zaken aan de orde stellen:

4.1. Het is het eens met de opvatting dat het beheer en de opslag van radioactief afval een onderwerp is dat alle Lid-Staten aangaat, dus ook Lid-Staten die niet over kernsplijtingsinstallaties beschikken.

4.2. Hoewel thans bekend is hoe dit probleem langs natuurkundige weg moet worden opgelost, moet meer voorrang worden gegeven aan de scheiding van afval via mechanische afstandsbehandeling, zodat de transmutatie van hoogradioactieve afvalstoffen met lange levensduur in kort levende elementen sneller kan verlopen.

4.3. Zijns inziens dient een meer flexibele aanpak van de Lid-Staten bij de definitieve opberging van radioactief afval te worden bevorderd. Niet alle Lid-Staten beschikken over bodemformaties die optimaal geschikt zijn voor definitieve opslag. Zout,

klei en graniet zijn geschikt voor afval van uiteenlopende radioactiviteit, en zelfs complementair. Ongetwijfeld zullen in het voorstel van de Commissie over het vervoer van radioactief materiaal veiligheidsmaatregelen worden opgenomen voor de afvoer van radioactief afval naar de meest geschikte definitieve opslagplaatsen in de Gemeenschap. Ook dienen de wettelijke en economische instrumenten van de Lid-Staten te worden geharmoniseerd.

4.4. Terwijl alle Lid-Staten bezig zijn met de veilige tijdelijke opslag van afvalstoffen, is het onverstandig, het besluit over de vraag hoe hoogradioactief afval met een lange levensduur moet worden opgeborgen, met ten minste 50 of misschien wel 100 jaar op te schorten.

4.5. Het is duidelijk dat de definitieve opberging van radioactief afval een betrekkelijk nieuw gebied is. Het is mogelijk dat nieuwe problemen moeten worden opgelost. Aangezien bepaalde radioactieve afvalstoffen een buitengewoon lange levensduur hebben, zal de benodigde opslagcapaciteit steeds blijven toenemen. Het stemt het Comité daarom tot voldoening dat actief wordt samengewerkt tussen alle landen binnen en buiten de Europese Gemeenschap waar kernsplijting plaatsvindt of die hierbij betrokken zijn. Volledige internationale samenwerking is vereist om mens en milieu tegen de mogelijke effecten van de opslag van radioactief afval te beschermen.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

Advies inzake een dertiende verslag over het mededingingsbeleid van de Commissie van de Europese Gemeenschap

(84/C 343/03)

Op 11 april 1984 heeft de Commissie van de Europese Gemeenschap besloten, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake bovengenoemd verslag.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en dienstverlening, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 3 oktober 1984 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Bagliano.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen, bij 5 onthoudingen werd goedgekeurd:

1. Mededingingsbeleid, aanpak

Het Comité stelt met voldoening vast dat het begrip „mededingingsbeleid”, waarop het al vanaf het eerste initiatiefadvies van 30 april 1981 bijzonder had aangedrongen, nu ook bij de Commissie is ingeburgerd: aan deel I van het dertiende verslag heeft zij immers de titel „het mededingingsbeleid in het algemeen” meegegeven.

De huidige problematiek waarmee de concurrentie in de Gemeenschap te kampen heeft, kan niet uitsluitend door een juridische aanpak worden opgelost: hiertoe dienen alle andere, op het verwezenlijken van algemene doelstellingen gerichte beleidsvormen coherent hun bijdrage te leveren. Een mededingingsbeleid moet bovendien dynamisch kunnen evolueren en op de omstandigheden kunnen inspelen. Het is altijd nuttig, deze beginselen in herinnering te brengen.

Om volledig in de logica van deze gedachting te blijven — m.a.w. met het oog op een juiste aanpak van deze problematiek — dienen de voor de toepassing van de artikelen van het Verdrag relevante feiten te worden geïnterpreteerd vanuit een algemene invalshoek, waarbij rekening wordt gehouden met onderling afhankelijke factoren en met al die factoren waardoor de crisis van het ogenblik wordt bepaald (werkloosheid, inflatie, achterstand van de Gemeenschap met betrekking tot bepaalde technologieën en geavanceerde sectoren, hoge rente, bepaalde negatieve factoren als gevolg van de opkomende en toenemende concurrentie vanuit jonge industrielanden).

In de volgorde waarin de onderwerpen in het dertiende verslag worden behandeld, besteedt het Comité in onderhavig advies daarom aandacht aan die problemen welke zijns inziens momenteel het dringendst een oplossing behoeven. Daarbij geeft het zijn eigen beoordeling van de situatie en doet het enkele concrete voorstellen aan de hand.

2. Crisis en concurrentie, nieuwe markten

Op het stuk van crisis en concurrentie wil het Comité als een van de hoofdlijnen van het communautair beleid het streven belichten om nieuwe afzetmogelijkheden, d.w.z. nieuwe markten voor producten van de Gemeenschap, te vinden, waarvan ongetwijfeld positieve effecten op de werkgelegenheid zullen uitgaan.

De bescherming van het concurrentievermogen binnen de Gemeenschap is een doel dat stellig aanleiding geeft tot problemen; een gezonde concurrentie binnen de Gemeenschap kan echter slechts worden gehandhaafd indien ook wordt geijverd voor versterking van de concurrentiepositie van de Gemeenschap in de wereld.

Dit resultaat kan worden verkregen door te zorgen voor nieuwe afzetmogelijkheden voor productie en handel van de Gemeenschap: hiertoe dient een actiever en doortastender beleid inzake externe handelsbetrekkingen te worden gevoerd.

Plaast men de problemen en de betrekkingen tussen de Gemeenschap en de andere grote gebieden in een algemener verband, dan moet volgens het Comité worden gewezen op de positieve aspecten van een minder op de korte termijn gerichte aanpak.

Hierbij dienen de mogelijkheden te worden benut die worden geboden door de ondubbelzinnige tekenen van herstel in de Verenigde Staten. Deze worden hier en daar ook zichtbaar in Europa, waar het onderzoeks- en scholingspotentieel de optimale, prioritaire aandacht van allen verdient.

3. Concurrentie, belastingen en vennootschapsrecht

Het Comité wil in het bijzonder de aandacht vestigen op de belangrijke gevolgen van de fiscale verschillen tussen de Lid-Staten voor de concurrentie.

In dit verband dient niet slechts een actiever harmonisatiebeleid te worden gevoerd, maar moeten waar mogelijk ook op communautair niveau beginselen worden vastgelegd en instrumenten worden geschapen.

Een belangrijke bijdrage hiertoe kan ook worden geleverd door het vennootschapsrecht, dat reeds volgens communautaire maatstaven is uitgewerkt; het Comité spreekt dan ook nogmaals de wens uit dat het statuut voor de Europese vennootschap zo spoedig mogelijk realiteit wordt. In het bijzonder dient de ontwerp-verordening tot instelling van de „Europese groepering tot samenwerking” nu eindelijk te worden goedgekeurd.

4. De Gemeenschap en de internationale organisaties

In het kader van de betrekkingen met OESO, UNCTAD en UNO worden besprekingen gevoerd over zeer belangrijke problemen als internationale investeringen, restrictieve handelwijzen, anti-dumpingpraktijken, exportkartels, openbare aanbestedingen en nieuwe wegen voor internationale samenwerking.

Juist omdat de aanwezigheid van de Gemeenschap als zodanig bij internationale forums waar over deze belangrijke onderwerpen wordt gedebatteerd, van zo'n groot belang is, zou het Comité gaarne zien dat de Commissie uitvoeriger informatie verstrekt en de methode van voorbereidende conferenties invoert.

Ook de conferentie van de Verenigde Naties over de internationale gedragscode voor overdracht van technologie verdient de grootste aandacht van de zijde van alle communautaire Instellingen en dus ook van de economische en sociale kringen.

5. Het dertiende verslag en het ESC — Inventaris

Het dertiende verslag besteedt terecht aandacht aan het Europees Parlement, dat immers aan het eind van zijn mandaatsperiode was. De Commissie geeft een buitengewoon gedetailleerd overzicht van de vragen die de afgelopen jaren door het Parlement zijn gesteld, en geeft aan welke vragen een positieve reactie hebben ontvangen en welke niet. Voorts worden de eigen beslissingen uitvoerig gemotiveerd. Deze methode moet positief worden beoordeeld.

Het Comité acht het dan ook zinvol en gewenst dat eveneens een dergelijke balans wordt opgemaakt van hetgeen de Commissie heeft gedaan met de in zijn adviezen opgenomen aanbevelingen. In elk geval wordt het van belang geacht de aandacht van de Commissie op volgende punten te vestigen:

- a) De invloed van het mededingingsrecht van de Gemeenschap op de nationale rechtspraak.
Het Comité is ingenomen met de door de Commissie ontwikkelde hoofdlijnen, maar vindt ook dat de rechtstreekse toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag door de nationale rechters er in geen geval toe mag leiden dat het mededingingsrecht van de Gemeenschap in de verschillende Lid-Staten op niet-geharmoniseerde of zelfs uiteenlopende wijze wordt toegepast.
Het Comité acht het voorts raadzaam, de huidige situatie en de ontwikkeling op het gebied van de nationale wetgevingen inzake mededinging, alsmede de invloed die uitleg en toepassing van de communautaire rechtsregels op de rechtsvoorschriften van de Lid-Staten kunnen hebben, aandachtiger in het oog te houden en de nodige conclusies hieruit te trekken.
- b) Het Comité maant de Commissie tot buitengewone voorzichtigheid bij de door haar geplande verruiming van de mogelijkheden tot indiening van schadeclaims door particulieren, ook al beoordeelt het deze, op grond van de ontraddende werking die ervan uitgaat, positief; de resultaten moeten aan een kritisch onderzoek worden onderworpen. Het gaat er echter vooral om dat duidelijkere voorschriften m.b.t. contracten worden uitgewerkt, mede om te vermijden dat zich in de Lid-Staten een explosie van geschillen voordoet. In ieder geval dient rechtszekerheid als voorwaarde en doel voorop te staan.
- c) Wat het prijsbeleid van ondernemingen in het bank- en verzekeringswezen betreft, moet worden gezegd dat de Commissie heeft voldaan aan het verzoek van het Comité (zie deel IV van het verslag).
- d) Ten aanzien van de gewijzigde versie van het voorstel voor een verordening inzake controle op concentraties kan het Comité zich echter niet verenigen met het standpunt van de Commissie (§ 52 van het rapport) dat in het nieuwe voorstel met zijn advies rekening is gehouden. De in het advies opgenomen voorstellen tot aanvulling en wijziging hebben juist geen gehoor gevonden.
- e) Tot slot stelt het Comité tot zijn spijt vast dat de Commissie al in de inleiding tot het rapport wijst op het belang van het „positieve”, en niet slechts repressieve karakter van het mededingingsbeleid, maar niet ingaat op het verzoek van het Comité om met grotere overtuiging de praktijk van „mededelingen” over specifieke onderwerpen in ere te herstellen (en het niet bij verordeningen voor generieke ontheffingen te laten), alsook die van richtsnoeren om de ondernemingen meer houvast en oriëntatiemogelijkheden te geven. Van de thema's die voor dergelijke „mededelingen” in aanmerking zouden komen, noemt het Comité de gemeenschappelijke ondernemingen (joint ventures) (§ 53—55), die immers van belang zijn voor de versterking van het concurrentievermogen van de Europese industrie en voor de technologische vooruitgang. Daarom dient het bedrijfsleven met spoed een geschikt rechtskader en -instrumentarium te worden geboden.
- f) De bereidheid om het Comité ook in de toekomst te raadplegen over voorontwerpen van verordeningen inzake generieke ontheffingen, moet beslist met voldoening worden geregistreerd.
- g) Met betrekking tot de voorstellen inzake O & O-overeenkomsten en octrooilicenties erkent het Comité dat de Commissie er blijk van heeft gegeven open te staan voor en goed te luisteren naar de standpunten die vanuit de hoek van de sociaal-economische organisaties naar voren werden gebracht.
- h) Het Comité is ingenomen met de ter zake bereikte resultaten en hoopt dat deze vruchtbare samenwerking ook wordt voortgezet met betrekking tot de ontwerp-verordeningen waaraan thans wordt gewerkt.
Wat dit laatste betreft, wordt aan de ontwerp-verordening betreffende de overeenkomsten inzake de afzet van automobielen herinnerd, waarover het Comité in 1983 een advies heeft

uitgebracht, dat door de Commissie slechts zonder verder commentaar wordt vermeld.

- i) Het Comité is ook voorstander van duidelijker teksten in het belang van de „geadresseerden” — ondernemingen en niet-deskundigen — en in elk geval van een grotere rechtszekerheid.

6. MKB en ambacht

Met betrekking tot het mededingingsbeleid en het MKB stelt het Comité vast dat in het dertiende verslag aan dit belangrijke onderwerp slechts een buitengewoon kort en algemeen hoofdstuk wordt gewijd, terwijl 1983 nog wel tot het Europese jaar van het midden- en kleinbedrijf en het ambacht was uitgeroepen.

Het Comité neemt kennis van de publikatie van de gids inzake mededingingsvoorschriften, die bedoeld is om de kennis van het communautair recht te verbreiden. Het vindt dat de Commissie zich in haar beleid niet moet beperken tot het uitvaardigen van verordeningen inzake generieke ontheffingen, maar ook moet zorgen voor een doeltreffende en flexibele uitvoering van de mededingingsvoorschriften op alle niet door verordeningen geregelde gebieden, waarbij in grotere mate met de reële behoeften van het MKB rekening dient te worden gehouden.

7. Distributie-overeenkomsten

Onder het hoofd „Voornaamste ontwikkelingen in het beleid van de Gemeenschap” op het gebied van concurrentie blijven de distributie-overeenkomsten bovenaan staan.

In het rapport wordt een kort verslag gegeven van een samen met de Franse Regering te Straatsburg (5-6 december 1983) georganiseerd internationaal seminarie, maar concrete informatie vooraf of achteraf is hierover niet verstrekt. Werd met dit seminarie beoogd de verschillen qua organisatie-, handels- en marktstructuren tussen de Verenigde Staten en de Europese Gemeenschap te beoordelen, dan was dit initiatief op zijn minst aan de late kant.

Ten aanzien van distributie beschikte de Commissie over talrijke en al vaker herhaalde aanwijzingen van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité, maar in de beide verordeningen die de beroemde Verordening nr. 67/67/EEG moeten vervangen, en in de ontwerp-verordening inzake de afzet van automobielen — in het laatste geval tot dusverre — zijn de gedane voorstellen en het grootste gedeelte van de concrete verlangens niet tot uiting gekomen.

Het Europees Parlement heeft altijd aanbevolen — en het Comité is het hiermee volledig eens — het distributieprobleem meer vanuit de economische dan de louter juridische invalshoek aan te pakken; het heeft ook gewezen op het gevaar te veel in detail te treden, en achtte de uitwerking van algemene richtsnoeren wenselijk, mede met het oog op vermindering van het grote aantal niet-behandelde bekendmakingen.

Het Comité heeft ook gewaarschuwd voor het latere gevaar van regelingen per sector, die niet slechts een rechtsgrondslag zouden ontberen, maar ook het communautaire apparaat enorm dreigen te vergroten, waardoor dit niet meer aan zijn eigenlijke taken toekomt, namelijk het houden van toezicht, een flexibele beoordeling en tijdig ingrijpen in geval van misbruik.

Ook in de arresten van het Hof van Justitie, die overigens altijd betrekking hebben op specifieke gevallen en bepaalde sectoren, komt tot uiting dat echte concurrentiedistorsies dienen te worden vermeden; zij moeten worden gezien in de ruimere context van de Gemeenschap die in een steeds scherpere internationale concurrentiestrijd is gewikkeld.

8. Beperking van structurele overcapaciteit

Met betrekking tot de gemeenschappelijke maatregelen tot beperking van structurele overcapaciteit stelt het Comité vast dat de Commissie, uitgaande van de in het twaalfde rapport vastgelegde oriëntaties, er nu toe is overgegaan om dergelijke principes op enkele concrete gevallen van herstructurering toe te passen.

Omdat soms hele sectoren hierbij betrokken zijn en zich buitengewoon ernstige werkgelegenheidsproblemen voordoen, is het positief te zien dat de Commissie tracht een compromis te vinden tussen de grondbeginselen van de concurrentievoorschriften en de absolute noodzaak rekening te houden met de concrete realiteit, waarvan ook overcapaciteit en de noodzaak van herstructurering deel uitmaken.

Het gaat er dus niet slechts om, vast te stellen dat er overcapaciteit is en deze te absorberen, maar ook en vooral de conjuncturele of structurele oorzaken hiervan te analyseren en eventuele besluiten in steeds sterkere mate op een grondige analyse van de hierbij betrokken markten en sectoren te baseren.

Ook in deze gevallen dienen alle beleidsvormen van de Gemeenschap coherent te worden toegepast om de noodzakelijke bijdrage te leveren tot het oplossen en het wegnemen van de oorzaken van specifieke gevallen van structurele overcapaciteit.

9. Sancties

Met betrekking tot het sanctiebeleid van de Commissie stemt het Comité over het geheel genomen in met de richtsnoeren voor het vaststellen van het peil van de sancties; hierbij mag geen zuiver wiskundige methode worden toegepast, maar moet per geval een algemeen juridisch-economisch oordeel worden geveld.

Het Comité merkt voorts op dat de toepassing van het mededingingsrecht niet uitsluitend mag neerkomen op het uitdelen van sancties (o.a. boetes). Het gaat daarentegen meer om een effectief en spoedig herstel van gezonde concurrentieverhoudingen; juridisch betekent zulks dat een overeenkomst die de Verdragsregels schendt, nietig is. Hiernaar moet door de Commissie bij voorrang worden gestreefd.

Waar van kwade trouw van ondernemingszijde sprake is, heeft de Commissie uiteraard het volle recht/de plicht om boetes uit te delen, maar ingeval ondernemingen tijdens de procedure de nodige medewerking hebben verleend, is het gewenst minder strenge criteria aan te leggen. Dit geval doet zich bij voorbeeld voor indien er gegronde twijfel bestaat over de vraag of een overeenkomst binnen het toepassingsgebied van artikel 85.1 valt. Zo lijkt de „ongunstige invloed” op de handel van de Lid-Staten steeds ruimer te worden uitgelegd. Ook hiermee dient rekening te worden gehouden.

Doel van de boete moet zijn, overtreding van de mededingingsregels te voorkomen; op fraude en het veroorzaken van schade zullen eventueel andere sancties staan.

Het Hof van Justitie heeft de hoogte van sommige boetes soms aanzienlijk gewijzigd, niet slechts om zich af te zetten tegen een te streng geachte tendens bij de Commissie, maar omdat het de zaak in een veranderde context en op een later tijdstip behandelde en zo tot een evenwichtiger oordeel kwam.

10. Concurrentievoorschriften in het bank- en verzekeringswezen

Het Comité neemt kennis van het voornemen van de Commissie om de concurrentievoorschriften concreet op het bank- en verzekeringswezen toe te passen.

Reeds in 1981 heeft het Europese Hof van Justitie bevestigd dat banken principieel onder het mededingingsrecht van de Europese Gemeenschap vallen. Bijgevolg dient de Europese Commissie, voor

zover dit wenselijk is, initiatieven op dit gebied te ontplooiën. Nu zij voor bepaalde sectoren (b.v. auto's, bier en aardolie) uitermate gedetailleerde voorschriften heeft uitgevaardigd, dient zij ervoor te zorgen dat ook in de horizontaal in de gehele volkshuishouding aanwezige banksector en in de verzekeringsbranche de mededingingsvoorschriften van de Gemeenschap in acht worden genomen.

Het Comité moedigt de Commissie aan bij haar al aangekondigde streven naar concretere maatregelen, die ervoor moeten zorgen dat ook in deze sector een doeltreffende concurrentie in alle Lid-Staten tot stand komt. Hierbij dient in voldoende mate rekening te worden gehouden met de geldende regels m.b.t. bescherming van spaarders en consumenten en met de aansluiting met het gevoerde economisch en monetair beleid.

Een toenemende concurrentie zou het systeem namelijk beter doen functioneren en zou ook de kosten van de dienstverlening duidelijk terugdringen.

11. Procedure

a) Het Comité stelt tot zijn grote voldoening vast dat een aantal procedurele hervormingen op stapel werd gezet met betrekking tot de controleprocedures, de administratieve briefwisseling, de toegang tot het dossier van de Commissie en de taak van de Raadadviseur-auditeur tijdens hoorzittingen.

Het Comité is voornemens, de uitvoering van deze hervormingen met aandacht te volgen en in een volgend advies een meer gedetailleerd oordeel hierover uit te spreken.

b) Met betrekking tot de functie van het adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities vindt het Comité dat de taak van de regeringsdeskundigen sterk moet worden opgewaardeerd, zodat het mededingingsbeleid van de Gemeenschap in overleg kan worden ontwikkeld. Het eerbiedigen van de adviesfunctie en de concrete erkenning van deze taak, waaraan de Commissie de laatste jaren steeds meer bleek te hechten (mede dank zij het aandringen van het Economisch en Sociaal Comité en het Europees Parlement), vereisen dat beter naar het adviescomité wordt geluisterd en dat een redelijke tijd voor de raadplegingsprocedure wordt uitgetrokken, zonder dat eenstemmigheid of meerderheid van stemmen, waarvan het enige doel is, over een formele en dus schijnbare consensus te beschikken, wordt geforceerd.

Een gestadige verbetering van de adviesprocedure zou de kwaliteit van de werkzaamheden van de

Commissie ten goede komen, de periode van discussie en goedkeuring in de opeenvolgende fasen inkorten en tot een grotere consensus bijdragen. Deze laatste voorwaarde wordt steeds belangrijker voor het verwezenlijken van doelstellingen van het mededingingsbeleid.

12. Steunmaatregelen

Het Comité bekrachtigt nog eens hetgeen in het initiatiefadvies van april 1981 naar voren is gebracht met betrekking tot het verbod van steunmaatregelen en de noodzaak tegelijkertijd opnieuw aandacht te besteden aan interpretatie en toepassing van de regels en de criteria op dit gebied.

Gezien het belang van dit onderwerp wenst het Comité nader in te gaan op enkele problemen en daarbij zijn eigen visie op de situatie te geven.

a) *Steunmaatregelen en economische crisis*

Het Comité maakt er zich zorgen over dat de subsidies, in welke vorm dan ook, qua aantal en qua totaalbedrag steeds verder toenemen. Het heeft daarom waardering voor de toegenomen aandacht en het strikte beleid van de Commissie op dit vlak. Het wijst nog eens op de absolute noodzaak van een verbod van steunmaatregelen die een mentaliteit van „hand ophouden door ondernemingen” nog bevorderen; hierbij wordt immers geld verkwest doordat niet langer tegen de concurrentie opgewassen ondernemingen kunstmatig in leven worden gehouden en ook de concurrentiebereidheid van de ondernemers geringer wordt.

Daarbij merkt het Comité ook op dat het ernstiger vormen aannemende probleem van steunmaatregelen niet slechts wordt veroorzaakt door druk van ondernemingszijde op de overheid, maar fundamenteel moet worden geweten aan het voortduren van de economische crisis.

Bij ontbreken van een industriebeleid van de Gemeenschap en van een programma voor de middellange termijn reageren de Lid-Staten op uiteenlopende wijze op de door de crisis veroorzaakte problemen, hetgeen de concurrentieverhoudingen scheef kan trekken. In deze situatie is het dringend geboden een op de lange termijn afgestemde communautaire structuurstrategie te ontwikkelen.

Steunverlening moet in ieder geval van voorbijgaande aard en degressief, of met een nauwkeurig saneringsprogramma verbonden zijn, en bovendien ten doel hebben het concurrentievermogen van de onderneming duurzaam te herstellen; zij mag daarom niet a priori negatief worden beoordeeld. Een crisissituatie vereist dat het mededingingsbeleid een eigen bijdrage levert om de Europese economie

uit het dal te helpen. Door een realistische en flexibele toepassing van de Verdragsbepalingen dienen in een dergelijke situatie de maatregelen van de Lid-Staten te worden georiënteerd en hieraan beperkingen te worden opgelegd. Het Comité staat achter de manier waarop de Commissie deze problematiek aanpakt, met name omdat de concurrentieverhoudingen door cumulering van steunmaatregelen scheef kunnen worden getrokken.

b) *Criteria en procedures*

Het Comité ziet in dat de Commissie tracht de criteria voor de toelaatbaarheid van bepaalde vormen van steun af te bakenen en de beginselen voor beperking van de reeds voor sommige sectoren vastgelegde steunmaatregelen tot nieuwe sectoren uit te breiden.

De ruime beoordelingsmarge waarover de Commissie beschikt m.b.t. de beoordeling van de toelaatbaarheid van steunprojecten, dient evenwel nauwkeuriger te worden vastgelegd.

Het Comité herinnert nog eens aan het in zijn initiatiefadvies van 30 april 1981 geuite verzoek aan de Commissie, op gezette tijden uitvoerige richtsnoeren uit te vaardigen.

Een grotere doorzichtigheid van de visie van de Commissie zal de vraag naar steun geenszins stimuleren, maar zou de coherentie van de nationale steunmaatregelen met de doelstellingen van het Verdrag wel ten goede komen, doordat wordt vermeden dat onbedoeld ontoelaatbare steunmaatregelen worden meegedeeld, de fase van discussie, controversen en eventueel geschillen met de autoriteiten van de Lid-Staten dikwijls zo lang duurt en de ondernemers in onzekerheid verkeren en onnodig lang moeten wachten. De voorgestelde richtsnoeren zouden nuttige informatie moeten verschaffen omtrent de inhoud van inmiddels fundamenteel geworden begrippen als „communautaire tegenprestatie”, „noodzakelijkheid”, „cumulatie”, enz., en tegelijkertijd de relatie tussen deze begrippen moeten toelichten.

In dit verband is het ook wenselijk dat de procedures worden versneld ten einde te voorkomen dat maatregelen te laat komen of tevergeefs zijn.

c) *Verordeningen*

Het Comité merkt voorts op dat in tegenstelling tot hetgeen onder het mededingingsbeleid ten opzichte van ondernemingen (artikel 85 van het Verdrag) valt, in de zin van artikel 94 van het Verdrag tot dusverre geen enkele verordening is vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 92 en 93, die met de wisselende en onvoorspelbare jurisprudentie en de praktijk meeëvolueren.

Wel acht het Comité het gewenst dat de Commissie aandachtig nagaat of behoefte bestaat aan een of meer verordeningen van de Raad waarmee het bereiken van de noodzakelijke consensus van de Lid-Staten ten aanzien van correcte toepassing van de in de artikelen 92 en 93 neergelegde basisbegrippen wordt bevorderd.

Deze verordeningen zouden ook tot een vermindering van de administratieve belasting van de Commissie kunnen bijdragen doordat de meldingsplicht voor steunprojecten van gering belang (b.v. voor kleine ondernemingen) wegvalt en een aanmeldingsformulier wordt ingevoerd voor steunprojecten, inclusief de steeds talrijker en moeilijk te controleren projecten die door plaatselijke overheidsinstanties worden beheerd.

d) „Innovatie” en „herstructurering”

Het Comité zou ook enkele opmerkingen willen maken over bepaalde problemen — innovatie en herstructurering — waarmee de Commissie te maken heeft gekregen en steeds meer te maken zal krijgen bij de beoordeling van de verenigbaarheid van de door de Lid-Staten aangemelde plannen voor steunmaatregelen.

Zo mag volgens het Comité het begrip „innovatie” niet beperkt worden gezien, maar dient de complexiteit hiervan te worden onderkend.

Als innovatie mogen niet slechts de gevallen van radicale innovatie worden beschouwd die betrekking hebben op nieuwe produkten of produktieprocessen: dit zou de maatregelen tot versnelling van de vernieuwingsdynamiek in topsectoren beperken met het gevaar dat feitelijk traditionele en „rijpe” sectoren worden uitgesloten, waarvan vele zelf innovatieprojecten uitvoeren en stimuleren.

Doel van een communautair innovatiebeleid dat geen afbraak doet aan het mededingingsbeleid, is het innovatieproces te versnellen, waarbij de concrete uitgangssituatie in die sector of in de Lid-Staat op realistische wijze in het oog wordt gehouden. Het is aan de Gemeenschap, het innovatiebeleid van de Lid-Staten te stimuleren; dit beleid is niet noodzakelijk homogeen omdat de omstandigheden per Lid-Staat en per sector uiteenlopen („rijpe” sectoren en geavanceerde sectoren).

Het Comité onderschrijft in het algemeen de gedachtengang van de Commissie t.a.v. de beoordeling van en het toezicht op de mate van herstructurering die een onderneming moet doorvoeren wil de steun toelaatbaar zijn.

Wel moet erop worden gewezen dat bij de beoordeling van de in het kader van controleerbare herstructureringsprogramma's verleende steun om de ondernemingen hun concurrentievermogen op middellange termijn te helpen terugwinnen, in beginsel niet de vraag moet worden gesteld of deze maatregelen bestemd zijn voor ondernemingen in een „rijpe” sector of voor ondernemingen in een topsector: het begrip „mate van herstructurering” is uiteraard relatief en moet naar gelang van de specifieke sector uiteenlopend worden beoordeeld.

Terecht moet hierbij een zekere stringente aanpak worden gevolgd, ten einde er ook in dit geval voor te zorgen dat de betrokken onderneming weer in een stabiele positie komt van waaruit zij gezond en op eigen kracht de concurrentie tegemoet kan treden.

e) *Rechtszekerheid*

Het Comité heeft vernomen dat de Commissie voornemens is, de Lid-Staten verdere aanwijzingen te verstrekken omtrent steunmaatregelen, waarmee zij een striktere controle beoogt; aan de andere kant is het van oordeel dat de ondernemingen in ieder geval een zo groot mogelijke rechtszekerheid behoort te worden geboden.

De rechtszekerheid zou er zeer mee zijn gediend wanneer aanwijzingen worden gegeven ten aanzien van de terugbetaling van illegaal door de Lid-Staten verstrekte steunbedragen, zodat ondernemingen die te goeder trouw handelen, geen schade wordt berokkend.

Een adequate regeling is noodzakelijk geworden sinds de Commissie bepaalde maatregelen van de overheid (zoals deelneming in het bedrijfskapitaal) is gaan beschouwen als steunvormen die aan de concurrentievoorschriften dienen te worden getoetst.

In geen geval mogen steunmaatregelen een negatieve uitwerking op de markt hebben.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

Advies inzake een mededeling van de Commissie aan de Raad „Stimulering van de Europese wetenschappelijke en technische samenwerking en uitwisseling — Plan 1985-1988” (1)

(84/C 343/04)

De Raad heeft op 3 mei 1984 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over de mededeling van de Commissie aan de Raad: „Stimulering van de Europese wetenschappelijke en technische samenwerking en uitwisseling — Plan 1985-1988”.

De Afdeling voor energie en nucleaire vraagstukken, die met de voorbereiding der werkzaamheden dienaangaande was belast, heeft haar advies op 5 oktober 1984 goedgekeurd. Rapporteur was de heer J. Querleux.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) volgend advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd:

Het Comité heeft met ontsteltenis vernomen dat dit advies waarschijnlijk nutteloos zal zijn nu de Raad voornemens is, de bedragen voor het stimuleren van onderzoek op de ontwerp-begroting voor 1985 vrijwel in hun geheel te schrappen. Het Comité betreurt een dergelijke houding omdat een Gemeenschap die ook wellicht maar tijdelijk van gezamenlijke activiteiten op dit terrein afziet, de buitengewoon ernstige politieke fout maakt dat zij niet bereid is zich in de wereld als een zone van vooruitgang te gedragen.

Het advies wordt dan ook uitgebracht in de hoop dat de ontwerp-begroting 1985 alsnog wordt herzien.

1. Algemene beoordeling

1.1. Het Comité stemt in grote lijnen met de mededeling van de Commissie en het daarbij behorende ontwerp-besluit van de Raad in, maar heeft in zijn advies wel een aantal opmerkingen en suggesties opgenomen. Overigens heeft het Comité ditzelfde onderwerp reeds behandeld in een op 23 februari 1983 uitgebracht advies (2) inzake het voorstel voor een communautair testprogramma ter stimulering van de doeltreffendheid van het wetenschappelijk en technisch potentieel van de EEG (3).

2. Algemene opmerkingen en voorstellen

2.1. Volgens het Comité is de tijd rijp dat Europa voor de wetenschap één gebied wordt, waarvan de

afmetingen met de VS overeenkomen. Deze reeds in het geciteerde advies van 1983 uitgesproken overtuiging wordt nog versterkt door de reeds bekende resultaten van het in 1983 van start gegane testprogramma en het gedrag van de nationale onderzoeken- en ontwikkelingsinstanties, welke te dien aanzien grote belangen hebben.

Het Comité vindt dat het in de mededeling bepleite voornemen, een „Europese wetenschappelijke ruimte” tot stand te brengen, in het ontwerp-besluit onvoldoende uit de verf komt. Het verschil in toonzetting is opvallend: in het ontwerp-besluit wordt een aantal op zich zeer waardevolle en gewenste maatregelen alleen maar opgesomd, zonder dat deze nu direct in verband worden gebracht met de beoogde totstandbrenging van een „Europese wetenschappelijke ruimte”, het novum waar het hier nu juist om gaat. Zo wordt in § 1 van de bijlage bij het ontwerp-besluit gesproken van „steun- en ondersteuningsmaatregelen” ten behoeve van de Europese mobiliteit van onderzoekers, terwijl men hier de woorden „stimulering” of „organisatie” mocht verwachten.

2.2. Volgens het Comité gaat het erom, de samenwerking in de Europese Gemeenschap op O, O & D-gebied te organiseren en te stimuleren door het verkeer en de uitwisseling van onderzoekers doelgericht te bevorderen.

Het stelt met name voor, bij voorrang en systematisch netten van onderling samenwerkende laboratoria tot stand te brengen voor elk belangrijk onder-

(1) PB nr. C 142 van 29. 5. 1984, blz. 4.

(2) PB nr. C 90 van 5. 4. 1983, blz. 4.

(3) PB nr. C 337 van 22. 12. 1982, blz. 6.

zoeksgebied, waarin steeds een vooraanstaand laboratorium met gebleken reputatie voor de nodige coördinatie zou moeten zorgen. Deze netten dienen over een grote beoordelingsmarge te beschikken en aan regelmatige wederzijdse uitwisseling van onderzoekers financieel voorrang te geven.

2.3. Het Comité stelt een zekere tegenstrijdigheid vast tussen artikel 2 van het ontwerp-besluit en § 2 van de bijlage. In artikel 2 wordt bepaald dat het stimuleringsplan betrekking heeft op alle door de exacte en natuurwetenschappen bestreken gebieden, terwijl in de bijlage bij wijze van voorbeeld acht gebieden worden geselecteerd die bijzondere aandacht zullen krijgen. Het verdient duidelijk de voorkeur, zich niet op deze acht voorbeelden vast te leggen.

De Commissie zou daarom duidelijker moeten aangeven dat elk onderwerp in aanmerking wordt genomen dat aan de volgende selectiecriteria voldoet: wetenschappelijke kwaliteit, belang van de verwachte resultaten voor de Europese Gemeenschap, intrinsiek communautair belang van de werkzaamheden.

Volgens het Comité kan dit stimuleringsprogramma zo nodig een aanvulling vormen op de maatregelen die zijn opgenomen in de specifieke programma's op het gebied van informatietechnologie (het ESPRIT-programma) en biotechnologie (BEP- en BAP-programma's): op deze toekomstgebieden bij uitstek dient Europa zijn positie te beschermen en te verbeteren en vooral naar veelbelovende industriële toepassingen te streven.

Met betrekking tot de als voorbeeld genoemde speerpunten moet het Comité evenals in zijn advies van 1983 helaas vaststellen dat de sociale wetenschappen verstek laten gaan. Het heeft begrepen dat de Commissie het na rijp beraad op het uitermate belangrijke gebied van de sociale wetenschappen heeft willen laten bij het FAST-programma, om het risico van overlapping te vermijden. Deze uitleg wordt door het Comité wel plausibel geacht. In een tijd waarin de maatschappelijke component van elk beleid van doorslaggevende betekenis is, zou een originele bijdrage van Europa op dit gebied evenwel zijn eigenheid en zijn op het menselijk welzijn gerichte streven alleen maar kunnen versterken: daarom dringt het Comité er bij de Commissie op aan, met spoed een onderzoeksprogramma op het terrein van de sociale wetenschappen op touw te zetten.

2.4. Gezien het algemene begrotingsklimaat van de Gemeenschap acht het Comité het oorspronkelijk voor het tijdvak 1985-1986 uitgetrokken bedrag van

40 miljoen Ecu redelijk; het leeuwedeel van deze kredieten zou voor het bevorderen van de samenwerking tussen laboratoria, onderzoektoelagen en flankerende maatregelen ten behoeve van de mobiliteit en de uitwisseling van onderzoekers moeten worden bestemd. Het is duidelijk dat de totstandkoming van een „Europese wetenschappelijke ruimte” veel meer het resultaat zal zijn van allerlei factoren rond de gemeenschappelijke en gecoördineerde werkzaamheden dan van een vier- of vijftal contracten voor specifieke werkzaamheden, die samen al 25 % van het budget zouden opslokken.

3. Bijzondere opmerkingen en voorstellen

3.1. Het Comité adviseert particuliere onderzoekslaboratoria bij het speurwerk van de Gemeenschap te betrekken; bij de uitvoering van het testprogramma kon namelijk worden vastgesteld dat deze onvoldoende informatie hebben ontvangen en weinig blijk van hun belangstelling hebben gegeven. De Commissie dient via de beschikbare media gebruik te maken van de maatschappelijke organisaties waarvan deze laboratoria (of zij nu klein of groot zijn) afhankelijk zijn en in de openbare aanbestedingen met zoveel woorden mede te delen dat samenwerking met deze particuliere laboratoria niet slechts nagestreefd, maar zelfs zeer gewenst wordt.

3.2. Een van de redenen waarom in de VS efficiënt kan worden gewerkt, is het tweerichtingverkeer van personen tussen universiteiten en bedrijfsleven. Hoewel het Comité inziet dat op dit gebied niets kan worden afgedwongen, vindt het dat op initiatief van de communautaire instanties een voorlichtings- en aanbevelingscampagne op touw dient te worden gezet, met name ten aanzien van de voorzieningen die worden getroffen om het vertrouwelijke karakter van de concrete resultaten van de gemeenschappelijk uitgevoerde onderzoekswerkzaamheden te beschermen en per geval de algemene beschermingsmaatregelen versterken: het werkelijke belang van fundamenteel onderzoek is immers zo spoedig mogelijk tot toegepast onderzoek over te gaan, omdat alleen daarvan positieve gevolgen voor de volkshuishouding te verwachten zijn. Het Comité acht het hiertoe gewenst dat de Commissie in haar stimuleringsbeleid nauwlettend streeft naar een evenwicht tussen zuiver wetenschappelijk onderzoek en praktijkgericht technisch onderzoek en dat zij wetenschapsmensen krachtig stimuleert tot het zoeken van permanent contact met ingenieurs.

3.3. Ten aanzien van de invoering van een vervoerkaart voor onderzoekers, meent het Comité dat van dit soort maatregelen de praktische wijze van uitvoering nauwgezet moet worden onderzocht, om ervoor te zorgen dat deze regeling aan het enige hiermee nagestreefde doel blijft beantwoorden, nl. het verlenen van financiële steun aan onderzoekers die werkbezoeken aan collega's brengen.

Ook de idee van carrièreperspectief voor de meest mobiele onderzoekers lijkt op het eerste gezicht aantrekkelijk, maar hoe dit in de praktijk precies in zijn werk zou moeten gaan, wordt niet nader aangeduid.

3.4. Het Comité is het geheel eens met de oprichting van een Europese databank. Hoewel deze bank onvermijdelijk veel geld zal kosten, is dit niettemin een zaak van fundamenteel belang. Volgens het Comité zou moeten worden afgestapt van de idee van uitwerking van „handboeken”, omdat deze vrijwel niet bij te werken zijn, en zou vanaf het begin moeten worden toegewerkt naar een geautomatiseerde databank die volgens de modernste informatietechnieken functioneert.

3.5. Het CODEST moet een instantie van essentiële betekenis blijven. Het is stellig gewenst, de samenstelling hiervan nader te bekijken en de Lid-Staten in onderling overleg te laten nagaan of de hierin zitting hebbende personen wel een voldoende aantal vakgebieden bestrijken en oog hebben voor de behoeften van de industrie.

3.6. Het Comité stemt ermee in dat in beginsel elke twee jaar een evaluatie zal plaatsvinden, maar wijst er wel op dat sommige activiteiten een lange periode bestrijken en bij de aanvang hiervan moet worden gegarandeerd dat zij kunnen worden voortgezet.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

Advies inzake de huidige sociale-zekerheidsproblematiek in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap

(84/C 343/05)

Procedure

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 27 april 1983 besloten, overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde, een advies op te stellen inzake de huidige sociale-zekerheidsproblematiek in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap.

De Afdeling voor sociale vraagstukken was met de voorbereiding van de werkzaamheden dienaangaande belast en heeft haar advies op 13 september 1984, uitgaande van het rapport van mevrouw Engelen-Kefer, opgesteld.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens de 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) volgend advies uitgebracht, dat met 56 stemmen vóór en 32 stemmen tegen bij 11 onthoudingen werd goedgekeurd (hoofdelijke stemming):

Inleiding

1. Als gevolg van de aanhoudende economische, financiële en werkgelegenheids crisis in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap worden de sociale-zekerheidsstelsels met steeds grotere financiële problemen geconfronteerd. Met het oog hierop heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen in een Mededeling aan de Raad enkele overwegingen geformuleerd. Daarbij wordt een overzicht

gegeven van de economische achtergrond, vormen en werking van de verschillende sociale-zekerheidsstelsels in de Lid-Staten, de ontwikkeling van de uitgaven en inkomsten enerzijds en van de sociale bescherming anderzijds, en de financiering van de stelsels.

2. Het Comité heeft besloten een initiatiefadvies over dit onderwerp uit te brengen. Daarbij is uitgegaan van rapporten van nationale deskundigen,

waarvan een samenvatting in het rapport van de Afdeling is opgenomen.

3. De door de deskundigen uit de afzonderlijke landen opgestelde rapporten gingen hoofdzakelijk over de stelsels voor loontrekkenden; wat de stelsels voor de overige beroepscategorieën betreft, waren zij minder uitvoerig. Ter wille van de samenhang blijven de gevolgtrekkingen van het Comité uit de rapporten van de deskundigen dan ook grotendeels (maar niet geheel en al) beperkt tot de stelsels voor loontrekkenden. De overige stelsels zouden eventueel in een ander advies aan bod kunnen komen.

De door de nationale deskundigen opgestelde rapporten leiden tot onderstaande gevolgtrekkingen:

Bijzondere kenmerken van de verschillende sociale-zekerheidsstelsels

4. De Commissie stelt in haar overwegingen betreffende de problemen in verband met de sociale zekerheid het volgende vast:

De sociale zekerheid kan men omschrijven als het terrein dat bestreken wordt door de sociale verzekering, met inbegrip van de werkloosheidsverzekering, de diensten voor geneeskundige verzorging en de gezinsuitkeringen. De stelsels van sociale zekerheid, zoals die in de Lid-Staten van de Gemeenschap bestaan, vertonen tegen gestelde aspecten (. . .).

Alle Lid-Staten garanderen bescherming bij de volgende risico's: ziekte, moederschap, werkloosheid, invaliditeit, ouderdom, overlijden, arbeidsongevallen, beroepsziekten en gezinslasten.

Het grootste gedeelte van de uitkeringen (ongeveer 60 %) gaat naar de sectoren ouderdoms- en ziekteverzekering; eenderde van alle uitkeringen wordt opgeslorpt door de ouderdomsverzekering. Over het geheel genomen overtreffen de uitkeringen (in geld) de verstrekkingen (in natura) aanzienlijk in omvang, en beslaan zij minstens 60 % — en vaak aanmerkelijk meer — van de totale uitgaven.

5. De organisatie van de sociale-zekerheidsstelsels in de Lid-Staten loopt sterk uiteen; deze verscheidenheid is in het algemeen historisch gegroeid. In dit verband moet principieel onderscheid worden gemaakt tussen stelsels voor loontrekkenden — waarbij deze categorie soms in arbeiders, employés (bedienden) en ambtenaren wordt onderverdeeld — en voor „zelfstandigen” die eigenaar van kleine of middelgrote ondernemingen zijn. Daarnaast bestaan er nog talrijke specifieke beroeps- en bedrijfsregelingen.

In een aantal landen bestaan zgn. „volksverzekeringen”, die alle of toch het grootste deel van de sociale risico's dekken. De verzekeringen gelden voor de gehele bevolking of een groot deel ervan, en worden niet via sociale premies, maar met overheidsgeld gefinancierd. Dit is vooral het geval in Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. In Nederland kent men naast de volksverzekeringen (gefinancierd door bijdragen geïnd door de Rijksbelastingdienst) ook sociale voorzieningen, gefinancierd uit algemene belastingmiddelen.

In het bijzonder dient te worden gewezen op de „Nationale gezondheidsdienst” voor de gehele bevolking in het Verenigd Koninkrijk, Italië en Denemarken. De gezondheidsdienst in het Verenigd Koninkrijk is een bijzonder interessant geval omdat hier functionele doeltreffendheid gepaard gaat met een economisch beheer (het Verenigd Koninkrijk is nl. het enige land waar de uitgaven voor de ziekteverzekering — dank zij deze dienst — binnen de perken konden worden gehouden).

De in verschillende Europese landen opgedane ervaring laat zien dat ambitieuze hervormings- of aanpassingsplannen m.b.t. de stelsels van sociale zekerheid nooit enig resultaat hebben opgeleverd, omdat de bevolking er geen behoefte aan had. In dit verband verklaarde de Franse deskundige: „Een diepgaande hervorming, die bij voorbeeld door geleidelijke fusie van de verschillende specifieke stelsels tot één stelsel moet leiden, lijkt op het ogenblik niet haalbaar of gewenst. Evenals op het vlak van de financiering is de tendens, stapje voor stapje te werk te gaan.”.

Wat het memorandum van de Commissie over de problemen in verband met de sociale zekerheid en in het algemeen de harmonisatie van de sociale-zekerheidsstelsels betreft, wijst de heer Petersen erop dat volgens hem geen enkele Deense politicus ooit het woord „harmonisatie” zou durven gebruiken. In Denemarken wil men niets met wie dan ook harmoniseren, en in ieder geval wil men niet in de richting van een nivellering op een lager niveau gaan.

6. De sociale-zekerheidsstelsels worden gefinancierd door bijdragen van werkgevers en werknemers en met belastinggeld, waarbij de onderlinge verhouding tussen de financieringsbronnen zeer verschillend is. In de meeste Lid-Staten wordt het grootste deel van de inkomsten door bijdragen bijeengebracht, waarbij de werkgeversbijdragen tussen 23 en 55 % van de totale inkomsten van de sociale zekerheid vormen, en de premies van de

beschermde personen tussen 12 en 35 % liggen. In Denemarken, dat een opmerkelijke uitzondering op deze regel vormt, is het percentage belastinggelden in de financiering van sociale-zekerheidsstelsels buitengewoon groot. In het Verenigd Koninkrijk bestaat er bij de financiering van de sociale zekerheid min of meer evenwicht tussen bijdragen en belastinggelden. Het Franse stelsel is in vergelijking met de rest van Europa het minst afhankelijk van belastinggelden.

In Italië worden de sociale premies over het gehele loon berekend, terwijl voor de meeste pensioenen een maximum is vastgesteld. De bijdrage van de staat bedraagt 25 %. Men mag daarbij echter niet vergeten dat ter ondersteuning van het bedrijfsleven tot „fiscalisering” van een groot gedeelte van de werkgeversbijdragen is overgegaan.

In de gezondheidsdienst wordt 63 % via bijdragen en de rest door de staat gefinancierd. Overigens moet een „remgeld” (eigen bijdrage) worden betaald voor een aantal geneesmiddelen, voor laboratoriumonderzoeken, radiografie en artsensconsulten.

7. De rol van werkgevers en werknemers in de sociale-zekerheidsstelsels is zeer verschillend. De desbetreffende wettelijke voorschriften zijn overigens uiterst ingewikkeld.

In Italië wordt het „Istituto della previdenza sociale” (Nationale Dienst voor sociale zekerheid) voorgezeten door een door de vakbonden aangewezen werknemersvertegenwoordiger.

In een groot aantal landen spelen de sociale partners een zeer belangrijke rol in het dagelijks bestuur van het stelsel zelf en van de verschillende sectoren (waarbij het wettelijke kader is vastgelegd door de overheid). In sommige landen kunnen werkgevers en werknemers eigen initiatieven inbrengen; in andere landen zijn de vakverenigingen zelfs belast met de tenuitvoerlegging van een bepaald beleid (b.v. uitbetaling van werkloosheidsuitkeringen in België; met de vakverenigingen verbonden werkloosheidsfondsen in Denemarken).

- a) In Frankrijk hebben de sociale partners beslissingsbevoegdheid zowel bij het bestuur van de sociale-zekerheidsfondsen als bij maatregelen van sociale aard of op het gebied van de gezondheidszorg die ter aanvulling van de wettelijk vastgelegde prestaties worden genomen. Het vaststellen van de hoogte van de bijdragen en uitkeringen behoort uitsluitend tot de taak van de overheid, die daarover na overleg met de sociale partners een besluit neemt.
- b) Ook in Griekenland neemt de participatie van de rechtstreeks betrokkenen toe. Momenteel zijn

de werkgevers, de werknemers, de gepensioneerden en de ambtenaren van de sociale-zekerheidsinstellingen in de raden van bestuur van de sociale-zekerheidsfondsen vertegenwoordigd.

- c) De autonome status van het Federaal Arbeidsbureau in de Bondsrepubliek vormt een bijzonder geval. Onder dit Bureau ressorteren de werkloosheidsverzekering en het arbeidsmarktbeleid. Het wordt op centraal, regionaal en lokaal niveau bestuurd door een autonoom orgaan waarin overheid, werkgevers en werknemers vertegenwoordigd zijn.
- d) In België worden de organen van de sociale zekerheid paritair door vertegenwoordigers van de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties bestuurd.
- e) In Nederland voeren werkgevers en werknemers de zgn. werknemersverzekeringen alsmede een belangrijk aantal volksverzekeringen uit.

Ook zijn er landen, zoals b.v. het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken, waar de sociale zekerheid (afgezien van de werkloosheidsuitkeringen en de in het kader van beroepsregelingen uitgekeerde pensioenen) in hoofdzaak onder de bevoegdheid van de overheid (en van ambtenaren) valt. In deze landen spelen werknemers en werkgevers slechts een beperkte directe rol, maar hun invloed op het beleid mag niet worden onderschat, integendeel! In Denemarken b.v. wordt bijna geen enkele beslissing over deze materie genomen zonder dat er overleg met de werkgevers en werknemers aan vooraf is gegaan.

Over het algemeen blijkt de participatie van werkgevers en werknemers in de stelsels van sociale zekerheid, hetzij bij het bestuur, hetzij bij het vastleggen van een beleid, een positieve zaak te zijn.

Oorzaken van de financiële problemen van de sociale-zekerheidsstelsels

8. Aangezien dit advies overeenkomstig de opdracht aan het Comité de financiële problemen van de sociale-zekerheidsstelsels tegen de achtergrond van de economische en werkgelegenheids crisis behandelt, dient hierbij te worden gewezen op de overwegingen van de EG-Commissie m.b.t. de sociale-zekerheidsstelsels:

„De stijging van de sociale uitgaven vormt een onderdeel van een nieuwe sociale en economische context, die gekenmerkt wordt door geringe economische groei, een groot begrotingstekort, omvangrijke werkloosheid en in een aantal landen een hoge inflatie (. . .).”

„Maar de huidige moeilijkheden worden evenzeer of nog meer door de economische crisis verklaard dan door de interne problemen van de stelsels. De vertraging van de economische bedrijvigheid en het werkloosheidspeil dat daar

van het gevolg is, vormen momenteel de voornaamste reden voor de 'moeilijkheden bij de sociale zekerheid'".

In het rapport over Frankrijk wordt in dit verband vastgesteld:

„Het allerbelangrijkste is echter het nauwe verband tussen sociale zekerheid en werkgelegenheid. In een land waarin 70 % van de inkomsten van de sociale verzekeringen direct afhangen van de werkgelegenheid, spreekt het vanzelf dat de sociale zekerheid ziek is als het slecht gaat met de werkgelegenheid”.

In het rapport over het Verenigd Koninkrijk wordt uiteengezet dat het gebrek aan financieel evenwicht vooral te wijten is aan werkloosheid, „die zowel lagere premie- en belastingopbrengsten als hogere uitgaven tot gevolg heeft. Indien men deze twee factoren bij elkaar optelt (derving van belastinginkomsten en sociale-verzekeringspremies plus de kosten van de uitkeringen) kan worden berekend dat met het inkomstenverschil voor de schatkist in vergelijking met een situatie van volledige werkgelegenheid zoals in de jaren '60, zonder premieverhoging een hele tweede „National Health Service” zou kunnen worden gefinancierd. Dit voorbeeld toont aan hoe aanzienlijk de kosten van de werkloosheid zijn!”.

Ook in het rapport over de Bondsrepubliek Duitsland wordt duidelijk de nadruk gelegd op het feit dat het eigenlijke probleem bij het gebrek aan financieel evenwicht in de sociale zekerheid niet in de stelsels zelf moet worden gezocht, maar in de massale werkloosheid, die nog voortdurend toeneemt. In de Bondsrepubliek b.v. veroorzaakte de werkloosheid in 1984 55 miljard DM kosten alleen al aan werkloosheidsuitkeringen, andere bijstandsuitkeringen, en derving van belastinginkomsten en sociale premies.

9. Voor de financiële moeilijkheden van de sociale-zekerheidsstelsels in de afgelopen tien jaar noemt de Commissie tevens de volgende factoren als oorzaak (waarvan een aantal inherent zijn aan de stelsels zelf):

- een beter beschermingsniveau. De Commissie merkt hierbij het volgende op: „De door de sociale verzekering geboden bescherming is zeer ruim ontwikkeld, ook al bestaan er nog leemten voor bepaalde bevolkingsgroepen, vooral in de landen waar het peil van de uitkeringen betrekkelijk laag ligt. Deze ontwikkeling vloeit voort uit een brede politieke consensus. Zij nam in de verschillende landen uiteenlopende vormen aan: uitbreiding van de bescherming tot niet verzekerden; invoering van nieuwe uitkeringen of verstrekkingen; verbetering van het niveau

van de uitkeringen en verstrekkingen; ruimere toekenningsvoorwaarden; tegelijkertijd won de trend veld de uitkeringen te relateren aan het inkomen, zodat men eerder kon spreken van instandhouding van het voorheen bereikte welvaartspeil dan van een louter sociaal minimum”;

- de vergrijzing van de bevolking in de meeste landen van de Gemeenschap;
- de snelle stijging van de uitgaven voor gezondheidszorg in vrijwel alle Lid-Statens (met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk, vooral tijdens de laatste jaren).

Aan die oorzaken dienen nog de volgende factoren te worden toegevoegd:

- het toenemende aantal invaliditeitspensioenen, in het bijzonder in Nederland en ook in de Bondsrepubliek, met name ten gevolge van de stijgende werkloosheid;
- het feit dat nieuwe categorieën actieven voor ouderdomsvoorzieningen in aanmerking komen;
- de verhoging van de uitkeringen aan de lagere-inkomensgroepen, hetgeen in het bijzonder in de rapporten over Griekenland en Nederland wordt onderstreept;
- aanzienlijke kosten die in feite niet ten laste van de verschillende sociale-zekerheidsstelsels mogen vallen, maar die hun de afgelopen jaren en decennia werden toegeschoven, zonder dat er nieuwe bronnen van inkomsten bijkwamen;
- een toenemend aantal pogingen om d.m.v. illegaal werk of werk van korte duur het betalen van bijdragen en belasting te ontduiken.

Ontoereikend beschermde personen en bevolkingsgroepen

10. In de landen van de Europese Gemeenschap zijn er bevolkingsgroepen die door de sociale-zekerheidsstelsels slechts gedeeltelijk gedekt zijn of er volledig buiten vallen. Hiertoe behoren allereerst de werklozen en hun gezinnen, met name tegen de achtergrond van de zorgwekkende stijging van de langdurige werkloosheid.

In de Bondsrepubliek b.v. kan men vaststellen dat nog maar ongeveer 40 % van de werklozen een werkloosheidsuitkering krijgt, en reeds meer dan 30 % geen recht op enige financiële bijstand heeft. Bovendien zijn de uitkeringen aan werklozen na de verschillende besnoeiingen in de afgelopen jaren reeds zo laag geworden dat ze bij een groot deel van

de betrokkenen onder het niveau van de sociale bijstand liggen. De voortdurend toenemende massale werkloosheid en de verlaging van de sociale uitkeringen hebben dan ook tot gevolg dat een bepaalde vorm van armoede in de Gemeenschap toeneemt omdat steeds grotere bevolkingsgroepen onder het sociale bestaansminimum terechtkomen.

Verder zijn in het bijzonder de volgende bevolkingsgroepen ontoereikend sociaal verzekerd: jongeren zonder beroepservaring, getrouwde vrouwen zonder eigen recht op sociale uitkeringen en verstrekkingen, huispersoneel, personen met lage pensioenen, oudere alleenstaande vrouwen, gezinnen met verscheidene kinderen ten laste.

11. Er dient op te worden gewezen dat het algemene niveau van de prestaties van de sociale zekerheid in minder ontwikkelde Lid-Statens van de Gemeenschap zo laag is dat een toereikend beschermingsniveau geenszins is bereikt.

Veelzeggend is in dit verband de volgende constatering in het rapport over Griekenland;

„Het peil van de sociale voorzieningen in Griekenland is nog ontoereikend en ligt ver onder dat van de andere Lid-Statens van de Gemeenschap. In de afgelopen twee jaar is veel gedaan ten behoeve van de bescherming van de bevolking en de uitbreiding en verbetering van de sociale voorzieningen. Men denke hierbij aan:

- de invoering van het pensioenrecht voor alle bejaarden die niet bij een verzekeringsfonds zijn aangesloten;
- de uitbreiding van het IKA tot een nationale organisatie;
- de versoepeling van de voorwaarden waaronder het pensioenrecht wordt verleend aan personen die voorheen werkzaam zijn geweest in een sector die niet onder het IKA viel;
- algemene invoering van de aanvullende verzekering voor alle werknemers door de oprichting van het TEAM (aanvullende verzekering werknemers);
- de geneeskundige en farmaceutische verzorging voor de arbeidskrachten in de landbouw, de verhoging van de werkloosheidsuitkering, enz.”.

12. In dit verband dient te worden gewezen op het feit dat te weinig gebruik wordt gemaakt van het recht op sociale prestaties, een verschijnsel dat ook in andere studies is vastgesteld, met name in de rapporten die zijn opgesteld in het kader van het EG-programma voor de bestrijding van de armoede. Een frappant voorbeeld hiervan is in de Bondsrepubliek te vinden, waar weinig aanspraak wordt gemaakt op bijstandsuitkeringen. Volgens een recente representatieve enquête verzoekt minder dan de helft van alle huishoudens om de uitkeringen waarop zij recht hebben. Oorzaak hiervan is hoofdzakelijk een gebrek aan informatie over de wijze van toekenning, maar ook belemmeringen van sociale en bureaucratische aard spelen hierbij een rol. Hetzelfde verschijnsel wordt in het Verenigd Koninkrijk geconstateerd.

13. Om te voorkomen dat er te weinig van het recht op sociale prestaties gebruik wordt gemaakt, zou men de bevolking meer informatie en advies moeten verschaffen.

14. In verschillende rapporten komt naar voren dat niet alleen de sociale-zekerheidsstelsels op het equivalentieprincipe — een evenredige verhouding tussen bijdragen en prestaties —, maar tevens op een zekere solidariteit moeten zijn gebaseerd.

Een dergelijk element van solidariteit is het verplichte karakter van de meeste sociale-zekerheidsstelsels, waardoor grotere en kleinere risico's samengevoegd worden; solidariteit houdt echter ook in dat ondanks het feit dat door inkomensverschillen ongelijke premies worden betaald toch aanspraak op dezelfde prestaties kan worden gemaakt, waarbij met de gezinssituatie rekening wordt gehouden. Deze solidariteit komt het sterkst tot uiting in de verschillende „volksverzekeringen”, waar de premies gerelateerd zijn aan het inkomen, maar voor iedereen gelijke — slechts naar gezinssituatie gedifferentieerde — prestaties gelden.

Het feit dat de prestaties worden gedifferentieerd naar gelang van de behoeften van de rechthebbenden, vormt een verdere correctie op het equivalentiebeginsel.

Preventie en wederaanpassing

15. Daar het Comité veel belang hecht aan preventieve maatregelen in het kader van het sociaal beleid — waardoor het optreden van verzekeringsgevallen en dus ook menselijk lijden kunnen worden voorkomen en tevens op de sociale uitgaven kan worden bespaard —, heeft het met name onderzocht welke mogelijkheden dergelijke maatregelen bieden en welke problemen zich in dat verband voordoen.

Een goed voorbeeld van een op preventie gericht sociaal beleid biedt Denemarken. Volgens het rapport over Denemarken heeft de sociale zekerheid ten doel, het optreden van ernstige sociale problemen of inkomstenderving te beperken en actief tot het oplossen van dergelijke problemen bij te dragen.

Het Deense stelsel van sociale zekerheid stoelt derhalve op de volgende principes:

- *preventie*, d.w.z. maximale beperking van het aantal gevallen waarin langdurige bijstand noodzakelijk is;
- *compensatie van inkomstenderving*: het verlies van inkomsten ten gevolge van b.v. werkloosheid, ziekte, arbeidsongevallen enz. kan problemen van sociale aard veroorzaken en dient daarom door een hoge financiële compensatie te worden beperkt;
- *werkelijke behoefte en wederaanpassing*: uitgangspunt is de daadwerkelijke behoefte, die globaal beoordeeld wordt. Men baseert zich daarbij op de algemene situatie van de begunstigde, d.i. zijn persoonlijke, gezins- en beroepsituatie. In geval van ziekte of ongeval wordt tijdelijk steun en verzorging aangeboden totdat de persoon in kwestie weer in staat is te werken. Langdurige bijstand dient zoveel mogelijk tot „hopeloze” gevallen te worden beperkt.

Om die reden zijn informatie en adviesverlening de hoeksteen van het sociale-zekerheidsstelsel in Denemarken.

16. Voorts zijn in dit land met het oog op genoemde prioriteiten de volgende maatregelen genomen:

- algemene voorkoming van sociale problemen (b.v. maatregelen ten behoeve van kinderen en jongeren, ter voorkoming van ziekten, tot bevordering van de werkgelegenheid en met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden op de werkplek);
- preventieve sociale maatregelen (b.v. ambulante verzorging door kraamverpleegsters, gezinshulp, preventie via scholen, huisartsen, enz., informatie en adviesverlening);
- het voorkomen van sociale problemen bij risicogroepen;
- het oplossen van bestaande en het voorkomen van nieuwe sociale problemen;
- indien preventieve maatregelen niet mogelijk zijn of moeten worden stopgezet, worden langlopende uitkeringen toegekend overeenkomstig de pensioenwet.

17. In Nederland wordt in het kader van de sociale zekerheid, vooral binnen het stelsel van de verplichte ziekenfondsverzekering, een actief preventief beleid gevoerd, met name via inentingsprogramma's, ambulante verzorging in instellingen van geestelijke gezondheidszorg en ambulante specialistische verzorging in poliklinieken van ziekenhuizen, d.m.v. maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de werknemers, maatregelen ter voorkoming van ziekten in het kader van de gezondheidszorg, en verder het „volumebeleid”, waarbij de bedrijven in het kader van de bedrijfsgezondheidszorg, zoals geregeld in de Arbeidsomstandighedenwet, alles in het werk moeten stellen om invaliditeit van werknemers te voorkomen en ervoor te zorgen dat werknemers niet buiten het arbeidsproces komen te staan.

Interessant in dit verband zijn de in bepaalde Lid-Staten van de Gemeenschap bestaande wetten waarbij de bedrijven worden verplicht, een bepaald percentage gehandicapte werknemers in dienst te nemen; dit is met name het geval in de Bondsrepubliek Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en België.

18. Maatregelen tot herstel van de lichamelijke en beroepsgeschiktheid spelen ook in de Bondsrepubliek Duitsland een steeds belangrijkere rol in de activiteiten van het Federaal Arbeidsbureau, in de ziekte-, de pensioen- en de ongevallenverzekering.

In Ierland ligt het accent vooral op voorkoming van werkloosheid. Er is een groot aantal maatregelen genomen met het oog op werkverschaffing, reïntegratie, bijscholing, enz. In Griekenland wordt vooral aan preventieve geneeskunde gedaan, hetgeen ook geldt voor Luxemburg, België en Italië: men probeert vooral het aantal arbeidsongevallen te verminderen.

Kortom, het preventieve beleid heeft tot positieve resultaten geleid, zowel op het vlak van de uitgaven (zoals b.v. wordt aangetoond in het rapport over België) als wat het optreden van verzekeringsgevallen betreft.

Problemen van structurele aard bij de financiering van de sociale-zekerheidsstelsels

19. Uit de rapporten over de verschillende Lid-Staten blijkt dat er geen wonderoplossing bestaat en dat een fundamentele herziening van de financieringswijze zeer waarschijnlijk nauwelijks het gewenste resultaat zou opleveren en politiek moeilijk haalbaar is. In bepaalde gevallen kan echter op kleinere onderdelen worden ingewerkt. Rekening houdende met de situatie in de Lid-Staten zou kun-

nen worden gedacht aan hetzij een kleine verhoging van de bijdragen, hetzij het optrekken van de plafonds voor de bijdragen in verschillende sociale verzekeringen, hetzij het invoeren van een aantal lage, met een belasting gelijk te stellen heffingen. In sommige landen heeft de regering bepaalde sociale prestaties eenzijdig teruggeschroefd, waardoor de verzekerde personen dus minder beschermd zijn, zonder in alle gevallen een gelijkwaardige inspanning te verlangen van degenen die het meest verantwoordelijk zijn voor de snelle stijging van bepaalde uitgaven (b.v. de medische specialisten, beoefenaars van bepaalde andere medische beroepen, de farmaceutische industrie, de fabrikanten en gebruikers van medische apparatuur en instrumenten, administratiekosten, ...).

20. In verscheidene rapporten (over Frankrijk, Nederland, Ierland, België, Italië ...) wordt erop gewezen dat de sociale bijdragen op het loon berekend worden. Hierdoor worden arbeidsintensieve bedrijven in het nadeel gesteld, waardoor negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid kunnen ontstaan. Daarentegen drukt de financiering van de sociale zekerheid in verhouding veel minder zwaar op kapitaalintensieve bedrijven. Men mag ook niet vergeten dat de technologische veranderingen en de rationalisering een verlies aan arbeidsinspanning met zich meebrengt en derhalve de kosten van deze bedrijven doen dalen. Bovendien kunnen door verhoging van de arbeidsinspanning grotere of nieuwe risico's voor de gezondheid van bepaalde werknemers ontstaan, hetgeen een verhoging van de sociale kosten tot gevolg kan hebben. Daarbij mag men niet uit het oog verliezen dat technische veranderingen ook tot verbetering van de arbeidsomstandigheden kunnen leiden. Nieuwe sociale kosten kunnen ook ontstaan door het feit dat de technische veranderingen niet alleen voor zeer gespecialiseerde activiteiten zorgen, maar ook tot gevolg kunnen hebben dat een geringere beroepskwalificatie nodig is.

21. Het rapport over Frankrijk bevat een duidelijke samenvatting van de hiermee verbonden problematiek. Het geeft de resultaten weer van verschillende studies over de eventuele gevolgen van een uitbreiding van de berekeningsgrondslag van de sociale premies (toegevoegde waarde in plaats van lonen):

„— De huidige financieringswijze benadeelt de factor arbeid ten gunste van de factor kapitaal, hetgeen nieuwe aanwervingen in de weg staat; voorts brengt het huidige stelsel, dat op premieafdracht berust, in crisistijden een geringere opbrengst met zich mee (werklozen betalen geen of nauwelijks premies);

— als echter niet het loon, maar de toegevoegde waarde als grondslag wordt gekozen, worden de kapitaalintensieve bedrijven, die doorgaans het meest rendabel zijn, hierdoor het zwaarst belast, en dreigt een soort neerwaartse nivellering te ontstaan, die nauwelijks gunstige gevolgen voor de werkgelegenheid met zich mee zou brengen.

Bij financiering van de sociale zekerheid via belastingen doen zich m.b.t. de keuze van de verschillende financieringswijzen talrijke problemen voor:

- afdracht op basis van de BTW zou de consumptieprijzen de hoogte kunnen injagen en de inflatie kunnen aanwakkeren;
- een verhoging van de progressieve inkomstenbelasting of een specifieke proportionele belasting op alle inkomsten zouden door de midden- en de hogere bevolgingsklassen nauwelijks aanvaardbaar worden geacht en tevens de spaarneiging doen afnemen.

Een eventuele fiscalisering van de sociale zekerheid zou ook de vraag doen rijzen of dan het paritair beheer van de sociale zekerheid nog wel kan worden gehandhaafd.”

22. In het rapport over Frankrijk wordt er als mogelijke oplossing op gewezen dat het zinvol zou kunnen zijn „in periodes van economische expansie reserves aan te leggen waartoe men tijdens crisisperiodes zijn toevlucht kan nemen”.

23. In verband met een mogelijke uitbreiding van de inkomsten van de sociale-zekerheidsstelsels is het interessant erop te wijzen dat in Frankrijk en België ook ambtenaren bijdragen in de financiering van de werkloosheidsverzekeringen (solidariteitsbijdrage).

24. Eveneens opmerkelijk is de vaststelling in het rapport over het Verenigd Koninkrijk dat „de uitgaven voor sociale zekerheid in de huidige context meer psychologisch dan economisch begrensd zijn”.

25. Voorts wordt in verschillende rapporten gewezen op de noodzaak, de stijging van de kosten in de gezondheidszorg binnen de perken te houden. Vooral moet worden gestreefd naar een beperking van het steeds toenemende aantal medische handelingen (o.a. technische prestaties, kosten van laboratoria voor klinische biologie) en van paramedische diensten, het afremmen van de overconsumptie van geneesmiddelen, het verminderen van de ziekenhuiskosten en een betere controle op de ontwikkeling van de medische infrastructuur in ziekenhuizen.

Een meer op preventie gericht beleid leidt er op middellange termijn toe dat de sociale uitgaven

beter onder controle gehouden of zelfs verminderd kunnen worden (zoals de ervaring in Luxemburg heeft geleerd). De in sommige landen vast te stellen tendens tot privatisering van kleine risico's kan het preventiebeleid juist tegenwerken.

Tendens tot privatisering van de sociale zekerheid

26. In verschillende rapporten wordt opgemerkt dat het gebrek aan financieel evenwicht in de sociale verzekeringen als gevolg van de stijgende werkloosheid en andere reeds genoemde factoren de vraag doet rijzen of een gedeelte van de sociale zekerheid, met name de ziekte- en de ouderdomsverzekering, niet beter geprivatiseerd worden.

Volgens het Comité vereist de noodzakelijke solidariteit tussen de verschillende categorieën verzekerden echter dat het grootste deel van de sociale bescherming door verplichte verzekeringen wordt gewaarborgd.

27. Zoals in het rapport over Nederland wordt gesteld, dient ontgetwijfeld „het juiste evenwicht te worden gezocht tussen de overheidszorg en de eigen verantwoordelijkheid van individuen en maatschappelijke groeperingen”. Een en ander mag er echter niet toe leiden dat steeds meer sociale prestaties geprivatiseerd worden en de sociale-zekerheidsstelsels uiteindelijk nog slechts voor bijzonder behoeftige groepen personen opkomen.

Dit zou in strijd zijn met een basisbeginsel van de sociale zekerheid, nl. dat bescherming tegen dagelijkse risico's moet worden geboden of indien mogelijk het optreden van dergelijke risico's moet worden voorkomen.

Tevens zou dit een stap terug betekenen in de ontwikkeling van de moderne sociale-zekerheidsstelsels, die in de Westeuropese landen in de loop van tientallen jaren moeizaam zijn opgebouwd of in de nieuwe minder ontwikkelde Lid-Staten langzaam ontstaan. Het zou vooral indruisen tegen het beginsel van de preventieve sociale zekerheid, die niet alleen voorkomt dat noodgevallen optreden maar tevens de sociale kosten vermindert, en die volgens het rapport over verschillende landen zo snel mogelijk dient te worden uitgebreid. De Deense deskundige voorspelt overigens op lange termijn grote moeilijkheden in de Deense maatschappij als gevolg van de opkomst van een aanvullend stelsel voor particuliere pensioenen.

28. Veelzeggend is in dit verband de opmerking in het rapport over het Verenigd Koninkrijk, dat een nationale gezondheidsdienst niet noodzakelijkerwijs veel ruimte overlaat voor particuliere verzekeringen (zoals vaak wordt beweerd), mits een dergelijke gezondheidsdienst maar afdoende wordt gefinancierd, zoals blijkt uit de ervaring met de lokale gezondheidsdiensten in Denemarken.

„Meer inspanningen en stimulansen om de wachtlijsten voor niet-urgente chirurgische ingrepen te beperken, plus meer mogelijkheden voor extra voorzieningen binnen het kader van de nationale gezondheidsdienst zouden een einde kunnen helpen maken aan de uitbreiding van de particuliere ziektekostenverzekering ten opzichte van de nationale. De ontwikkeling van het Britse stelsel van sociale zekerheid, met dure uitkeringen meestal op forfaitaire basis, heeft ervoor gezorgd dat het Verenigd Koninkrijk minder relatieve armoede kent dan de andere Lid-Staten”.

Er moet eveneens worden vastgesteld dat prestaties van goede kwaliteit en aanzienlijke omvang (b.v. in de ziekteverzekering) de ontwikkeling van de particuliere stelsels kunnen afremmen.

Betekenis van de begroting van de sociale zekerheid bij de stabilisering van de conjunctuur en de bescherming van de werkgelegenheid

29. De Commissie merkt in haar beschouwingen over de sociale zekerheid met name het volgende op:

„De sociale bescherming mag niet gezien worden als een last voor de economie. Zij vormt een voorwaarde voor de instandhouding van een hoog niveau van validiteit, doelmatigheid en motivatie in het economische leven in Europa. Daar komt bij dat de geheven bedragen niet verdwijnen uit het economisch circuit; zij worden daarin teruggevoerd in de vorm van uitkeringen en verstrekkingen die een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning van de economische bedrijvigheid en zo een nog ernstigere verslechtering helpen voorkomen, met name op bepaalde gebieden.

Tenslotte zorgen de stelsels van sociale zekerheid voor veel arbeidsplaatsen. De geneeskundige verzorging geeft velen een betrekking in loondienst, verschaft arbeid aan artsen, apothekers, tandartsen, enz., en geeft werk aan uiteenlopende industrieën (farmaceutische industrie, doch ook chemische en elektronische industrie).

De loonkosten liggen in de landen van de Gemeenschap hoger dan in de meeste andere landen ter wereld. Deze verschillen hangen samen met loonverschillen, doch ook met verschillen in het niveau van de sociale bescherming, welke wordt gefinancierd uit de algemene

middelen en uit de vaak ten dele door de werkgevers opgebrachte sociale premies. Hoge loonkosten kunnen een kritisch effect hebben op de concurrentiepositie van het bedrijfsleven, vooral in bedrijfstakken die kwetsbaar zijn door de concurrentie uit de Derde Wereld, zoals de textiel-, de kleding-, de schoenindustrie en de scheepsbouw. De potentieel ongunstige gevolgen voor de werkgelegenheid spreken voor zich."

Wanneer de kosten van de sociale bescherming echter een bepaald niveau hebben bereikt (in procent van het BNP) stuit de heffing van belastingen en sociale premies op weerstand bij de belasting- en premieplichtigen, aldus de Commissie, die in dit verband terecht opmerkt dat deze belasting- en premieplichtigen hoofdzakelijk datgene zien wat zij moeten betalen, zonder zich goed bewust te zijn van wat zij terugkrijgen in de vorm van openbare dienstverlening en voorzieningen.

30. Verschillende rapporten bevestigen de opvatting van de Commissie dat de kosten van de sociale-zekerheidsstelsels ten gevolge van de nog steeds groeiende werkloosheid en de vergrijzing van de bevolking aanzienlijk zijn gestegen. Dit zou een gevaar betekenen voor de concurrentiepositie van de bedrijven. In het Franse rapport wordt echter uiteengezet dat dit een voorbarige conclusie is, aangezien dergelijke bijdragen „namelijk niet noodzakelijkerwijs, en in de meeste gevallen zelfs helemaal niet nutteloos zijn voor de economie.

Als voorbeeld dient de geneeskundige verzorging:

„De bijdragen die in dat verband worden geheven, komen namelijk ten eerste de werkgelegenheid ten goede. In Frankrijk biedt deze sector aan meer dan 1 miljoen mensen werk. Het gaat hier dus geenszins om een economisch neutrale sector."

31. In het rapport over Nederland wordt opgemerkt dat de toegepaste kortingen op de sociale uitkeringen tot grote maatschappelijke onrust hebben geleid:

„De Nederlandse vakbeweging heeft zich niet enkel tegen deze drastische kortingen verzet, maar zich tevens met alternatieve voorstellen ingezet voor het behoud van de koopkracht van de ambtenaren en van degenen die aangewezen zijn op sociale uitkeringen."

32. Ook in de Bondsrepubliek hebben de vakbonden er steeds weer op gewezen dat de sinds enkele jaren toegepaste kortingen op de sociale uitkeringen een eenzijdige en sociaal ondraaglijke verschuiving

van de kosten van de economische en werkgelegenheids crisis naar de sociaal zwakste bevolkingsgroepen betekenen. Daardoor spitsen de sociale conflicten zich toe en wordt een aanzienlijk verlies aan koopkracht veroorzaakt, hetgeen een negatieve invloed op de werkgelegenheid heeft.

Conclusies

33. Uit de rapporten over de afzonderlijke landen blijkt duidelijk dat de economische crisis en de daaruit voortvloeiende werkloosheid de belangrijkste oorzaak van het gebrek aan financieel evenwicht in de sociale-zekerheidsstelsels zijn. Tevens wordt gewezen op een structureel gebrek aan evenwicht, dat met name voortvloeit uit de vergrijzing van de bevolking, de stijgende kosten in de gezondheidszorg, en het betrekken van nieuwe groepen actieven bij de prestaties zonder dat deze personen daarvoor bijdragen betalen. Daarom moeten de Lid-Staten in de allereerste plaats de fundamentele van de sociale-zekerheidsstelsels via een doeltreffend economisch herstelbeleid en een efficiënt werkgelegenheidsbeleid proberen te vrijwaren. Een vanuit maatschappelijk oogpunt verantwoorde groei verbetert de grondslag voor de financiering van de sociale-zekerheidsstelsels.

In de landen van de Gemeenschap stelt men een duidelijk verband tussen het niveau van de sociale bescherming en de economische resultaten vast. Er is dus een wisselwerking tussen de sociale bescherming van de werknemers en hun gezinnen enerzijds en de economische resultaten en ontwikkeling anderzijds: een goede sociale bescherming ondersteunt nl. een kwalitatieve economische groei. Het is dus van belang dat men zich in de toekomst op een verantwoord niveau van sociale bescherming in de verschillende Lid-Staten toelegt.

34. Bovendien spelen de nationale begrotingen en de begrotingen van de sociale verzekeringen een belangrijke rol bij de stabilisering van de conjunctuur en de handhaving van de werkgelegenheid. De sociale uitkeringen worden via de vraag naar goederen weer opgenomen in de economische kringloop, en dragen daardoor bij tot de economische activiteit. Daarbij mag men niet uit het oog verliezen dat de stijgende kosten van de sociale zekerheid ten gevolge van niet alleen de nog toenemende werkloosheid, maar ook andere hierboven genoemde factoren een zware financiële belasting van de premie- en belastingbetalers en van de nationale begrotingen betekenen. Er dient dus een evenwicht te worden gevonden tussen handhaving van de koopkracht enerzijds en behoud van de noodzakelijke middelen voor het opnieuw op gang brengen van de economie anderzijds.

35. Tevens zijn de sociale uitkeringen en verstrekkingen van groot belang voor produktie en investeringen. Dank zij de sociale prestaties wordt in gezondheid en in het bevorderen van de beroepsbekwaamheid van de arbeidskrachten geïnvesteerd, hetgeen voor de economische ontwikkeling minstens zo belangrijk is als investeringen in kapitaalgoederen. In de sector gezondheidszorg is bijvoorbeeld een groot aantal arbeidskrachten werkzaam. Bovendien wordt door de sociale prestaties werkgelegenheid gecreëerd in verschillende industrietakken (in het bijzonder in de farmaceutische industrie, maar ook in de chemische industrie en in de sector elektronica).

36. De sociale zekerheid dient de werknemers en hun gezinnen niet alleen in periodes van economische groei, maar ook — en vooral — in tijden van economische crises toereikend te beschermen. Juist in die periodes is het namelijk noodzakelijk dat het solidariteitsbeginsel via een verplichte verzekering voor allen gehandhaafd en versterkt wordt.

37. Daarbij dient er rekening mee te worden gehouden dat ook uitgaven en inkomsten van de sociale zekerheid aan de minder rooskleurige economische situatie moeten worden aangepast. Bij een geringere groei van het BNP kunnen de sociale prestaties niet meer in dezelfde mate worden uitgebreid als in een periode van hoogconjunctuur. Er dient dus te worden gezorgd voor een beter evenwicht tussen de door de beroepsbevolking af te dragen sociale premies en de sociale prestaties. De noodzakelijke verbetering van de structuur van de sociale-zekerheidsstelsels zou ook bijdragen tot een beter financieel evenwicht. Belangrijk is hierbij met name dat de kosten doorzichtiger worden, meer informatie wordt gegeven, geen of minder prestaties worden verstrekt die niets met de verzekering te maken hebben, dan wel andere financieringsbronnen voor dergelijke prestaties worden gevonden, de medeverantwoordelijkheid van de individuen wordt versterkt, en oneigenlijk gebruik van de sociale zekerheid en scheefgroei worden voorkomen. De noodzakelijke aanpassing van de sociale prestaties aan de slechter geworden economische en financiële situatie in de Lid-Staten dient evenwichtig te gebeuren: de sociaal zwakste bevolkingsgroepen mogen niet in de eerste plaats of uitsluitend worden getroffen, maar ook de bovenste inkomensgroepen moeten inleveren. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met het feit dat sociale uitkeringen de vraag ondersteunen en daardoor noodzakelijk zijn om een opleving van de economie en een verbetering van de situatie op de arbeidsmarkt te bewerkstelligen. Dit mag er echter niet toe leiden dat — zoals in vele Lid-Staten in het kader van het bezuinigingsbeleid wel gebeurt — de uitkeringstrekkingen hoofdzakelijk of uitsluitend de

lasten van de — ongetwijfeld noodzakelijke — economische en sociale aanpassing aan de economische, financiële en werkgelegenheids crisis moeten dragen, terwijl een gedeelte van de hoge-inkomensgroepen ongemoeid wordt gelaten. Hierdoor spitsen de sociale conflicten zich toe, met alle negatieve gevolgen voor de betrokkenen en voor de algemene economische ontwikkeling vanden, maar bovendien vermindert op deze wijze juist bij de lage-inkomensgroepen de koopkracht, die voor de economische ontwikkeling zo dringend noodzakelijk is. Voorts moeten de kosten op een aantal gebieden van de sociale zekerheid dringend worden teruggeschroefd. Dit geldt vooral voor het inkomen van sommige artsen, beoefenaars van bepaalde andere medische beroepen, een gedeelte van de farmaceutische laboratoria en de ziekenhuiskosten. De kosten zouden kunnen worden gedrukt d.m.v. een betere planning t.a.v. de infrastructuur van ziekenhuizen en de plaatsing van omvangrijke apparatuur (b.v. scanners), en door een betere controle op technische verstrekkingen, laboratoriumonderzoeken, klinische biologie, enz. Een op preventie gericht gezondheids- en opvoedingsbeleid zou er in grote mate toe kunnen bijdragen, de kosten van de gezondheidssector te verminderen. De overheid heeft tot taak ervoor te zorgen dat alle inwoners van alle landen gebruik kunnen maken van een doelmatige gezondheidsdienst. Het voorkomen van gezondheidsproblemen op de werkplek door menswaardige arbeidsvoorwaarden te creëren en de oprichting van medische diensten in bedrijven kunnen eveneens de kosten helpen drukken. Voorts mag niet worden vergeten dat een doeltreffende bestrijding van vooral de langdurige werkloosheid daartoe eveneens bijdraagt; hoe langer de huidige hoge werkloosheid voortduurt, hoe groter de kans op ernstige gezondheidsproblemen wordt (vooral bij langdurig werklozen), en hoe hoger de kosten voor de openbare gezondheidszorg zullen oplopen.

38. Gezien de sociale en economische ontwikkelingen en in het bijzonder de toenemende werkloosheid aan de ene kant, en de omvang van de sociale lasten aan de andere kant, dient men met het oog op een snellere Europese integratie de verantwoordelijkheid voor de financiering van de verschillende door de sociale zekerheid gedekte risico's in alle Lid-Staten op gelijke wijze opnieuw te gaan bekijken.

Nagegaan zou moeten worden of de werkloosheidsverzekering en vooral de gezinsuitkeringen niet hoofdzakelijk met overheidsgeld moeten worden gefinancierd, of de arbeidsongevallenverzekering niet uitsluitend door de werkgevers betaald dient te worden, en of de ziekteverzekering niet evenals de

pensioenen door werkgevers, werknemers en overheid gezamenlijk moet worden gefinancierd.

Hierbij zou rekening dienen te worden gehouden met het progressieve, lineaire of afnemende karakter van de sociale bijdragen, naar gelang van de gekozen financieringswijze en de vraag of er al dan niet een maximumgrens voor de bijdragen geldt.

In elk geval dient het paritaire beheer van de sociale zekerheid, daar waar dit bestaat, in stand te worden gehouden.

39. Wat de financiering van de sociale-zekerheidsstelsels betreft, kan worden vastgesteld dat de arbeidsintensieve sectoren door de berekeningsgrondslag voor de premies (voornamelijk op basis van de lonen) zeer benadeeld worden. Daarom dient er naar alternatieve berekeningsgrondslagen voor de werkgeversbijdragen te worden gezocht, waarbij naast het loon van de werknemers ook de toegevoegde waarde van het bedrijf als grondslag moet worden genomen, temeer daar de technologische veranderingen en de rationalisering werkloosheid veroorzaken en de sociale uitgaven dus kunnen verhogen.

Voorts zou men indien nodig de volgende aanpassingen kunnen overwegen: verhoging van de bijdragen (waarbij belastingen en sociale premies bepaalde grenzen niet mogen overschrijden), het optrekken van de maximumgrens voor de bijdragen, het betrekken van de gehele beroepsbevolking bij het bijdragenstelsel, het verhogen van de financiële bijdrage van de overheid, in het bijzonder wanneer de prestaties gelden voor risico's die steeds minder verzekeraar worden, zoals b.v. werkloosheid.

40. Juist in een periode van economische moeilijkheden en sterk oplopende werkloosheid is het van groot belang, de bevolking tot meer solidariteit op te roepen. De opvatting dat het gebrek aan financieel evenwicht bij de sociale-zekerheidsstelsels aan werkelijk of vermeend misbruik door uitkeringstrekkers te wijten is, dient dus te worden bestreden. Hoewel misbruik in sommige gevallen, met name in de ziekteverzekering, wel voorkomt — en hoe dan ook rigoureus bestreden en voorkomen dient te worden —, zou het gevaarlijk en onverantwoordelijk zijn, dit als oorzaak van en bijgevolg als oplossing voor de financiële problemen te beschouwen, en aldus na te laten te zoeken naar de werkelijke oorzaken van de crisis en naar maatregelen om deze te bestrijden. Privatisering is in geen geval een oplossing voor de financiële problemen van de sociale zekerheid.

Van het grootste belang is dat de gehele bevolking meer solidariteit vooral met de langdurig werklozen aan de dag gaat leggen, en dat tevens duidelijk wordt gemaakt dat een financiële sanering van de overheidsbegrotingen en de stelsels van sociale zekerheid slechts mogelijk is indien een doeltreffend werkgelegenheidsbeleid wordt gevoerd dat een evenwichtigere verdeling van het te krappe werkaanbod over de werkzoekenden omvat d.m.v. verkorting en reorganisatie van de werktijd en de beroepsloopbaan, waarbij met de uiteenlopende situatie in verschillende sectoren rekening moet worden gehouden.

41. Solidariteit in de sociale zekerheid houdt ook in dat de nog bestaande discriminatie ten nadele van vrouwen en buitenlandse werknemers wordt weggewerkt. Er dient vooral te worden ingegaan tegen de tendens, de lasten van de noodzakelijke aanpassing aan de verslechterde economische situatie op deze benadeelde bevolkingsgroepen af te wentelen. Waar het gaat om de gelijke behandeling van mannen en vrouwen is het van belang dat de EG-richtlijn inzake „de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling tussen mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid” in de nationale wetgevingen wordt opgenomen. De Commissie dient daarom te worden verzocht, de evolutie van de aanpassing van deze rechtsregels en vooral de praktische toepassing ervan in de Lid-Staten zorgvuldig in het oog te houden en zo nodig een klacht in te dienen.

Aangezien de ondernemingen in verscheidene landen van de Gemeenschap reeds verplicht zijn, een aantal minder validen in dienst te nemen, stelt het Comité voor, een dergelijke regeling in alle Lid-Statens in te voeren, hetzij bij wet, hetzij via CAO's, waarbij rekening gehouden dient te worden met de adviezen van de organisaties voor gehandicapten in de Lid-Statens.

42. Op lange termijn dient de Europese Gemeenschap zich tot doel te stellen, de sociale-zekerheidsstelsels vooral op het financiële vlak onderling aan elkaar aan te passen. Dit betekent in het bijzonder dat de jongste en minst ontwikkelde stelsels van sociale zekerheid in enkele Lid-Statens, voor zover mogelijk, zo snel mogelijk het beschermingsniveau voor werknemers en andere bevolkingsgroepen moeten bieden dat in andere Lid-Statens geldt.

In de landen die een aanpassing van de verschillende pensioenregelingen en/of een samensmelting van de pensioenfondsen plannen, moet crop wor-

den toegezien dat een en ander niet in een nivellering op een lager niveau resulteert.

43. Bovendien dienen de sociale-zekerheidsstelsels doorzichtiger te worden gemaakt, moet de structuur ervan vereenvoudigd worden, en dienen de werknemers beter op de hoogte te worden gehouden van de sociale overdrachten (sociale uitkeringen en prestaties).

44. Gezien de financiële moeilijkheden waarmee de verschillende sociale-zekerheidsstelsels geconfronteerd worden, verzoekt het Comité de Commissie, bepaalde specifieke aspecten aan een grondiger onderzoek te onderwerpen, zoals b.v.:

- de stelsels van sociale zekerheid voor personen die niet in loondienst zijn, in het bijzonder zelfstandigen en eigenaars van kleine en middelgrote bedrijven;
- de gevolgen van een restrictief loonbeleid voor de inkomsten van de sociale zekerheid;
- de resultaten van de arbeidstijdverkorting en van een actief werkgelegenheidsbeleid voor de financiële situatie van de sociale zekerheid;

- een mogelijke aanpassing van de premiegrondslag en de gevolgen ervan voor de financiële situatie van de sociale-zekerheidsstelsels;
- de sociale kosten van de werkloosheid;
- het herverdelend effect van de sociale zekerheid;
- de sociale zekerheid en de situatie van jongeren die op zoek zijn naar een eerste baan;
- de sociale zekerheid en de situatie van de langdurig werklozen;
- de „zwarte” economie en de betekenis ervan voor de financiering van de sociale zekerheid.

Het bestaande onderzoeksmateriaal dat in de Lid-Staten reeds voorhanden is, moet hierbij uiteraard ten volle benut worden.

45. Gezien het grote belang van de deelneming van de sociale partners aan de sociale-zekerheidsstelsels en de besluitvorming daaromtrent, zal het Comité dit onderwerp — nl. de participatie van de sociale partners bij het beheer van de sociale zekerheid — in een ander initiatiefadvies behandelen zodra de gelegenheid zich hiertoe voordoet.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

BIJLAGEN

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

BIJLAGE 1

Stemming

Over de tekst van het advies in zijn geheel is een hoofdelijke stemming gehouden. De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben voor het advies gestemd:

Amato, Beretta, Boddy, Bonety, Bornard, Burnel, de Caffarelli, Cavazzuti, Curlis, Dassis, De Bruyn, De Grave, d'Elia, Della Croce, Delourme, Drago, Dunet, Emo Capodilista, mevrouw Engelen-Kefer, Etty, Flum, Glesener, mevrouw Gredal, Houthuys, Jaschick, Jenkins, Kirschen, Lauga, Margot, Masucci, Meraviglia, Milne, Muller, Nielsen B., mevrouw Nielsen M., Nielsen P., Nierhaus, Ognibene, mevrouw Patterson, Pfeiffer, Plank, Raftopoulos, Rainero, Rouzier, Schneider, Schoepges, Schwarz, Sir George Sharp, Soulat, Spijkers, mevrouw Strobel, Vanden Broucke, Vercellino, mevrouw Weber, mevrouw Williams, Yverneau.

De volgende leden hebben persoonlijk of via hun plaatsvervanger tegen het advies gestemd:

Bernasconi, Binnenbruck, mevrouw Bredima, Broicher, Cammann, Ceyrac, De Bievre, De Tavernier, Dracos, Fortuyn, Fuller, Germozzi, Hammond, Kenna, Löw, Marvier, Masprone, Noordwal, De Normann, Pelletier, Poeton, Querleux, Schnieders, Stahlmann, Staratzke, Storie-Pugh, Swift, Van der Mensbrughe, Van Melckenbeke, Wagner, Wick, De Wit.

De volgende leden hebben zich (persoonlijk of via hun plaatsvervanger) van stemming onthouden:

Bagliano, Campbell, Eelsen, Goris, Hovgaard Jakobsen, Law, Paggi, Regaldo, Romoli, Strauss, Zinkin.

BIJLAGE 2

A. Verworpen wijzigingsvoorstel

Onderstaand wijzigingsvoorstel, dat in overeenstemming met het Reglement van Orde werd ingediend, is tijdens de beraadslagingen door het Comité verworpen:

Punt 19

De zin te schrappen die begint met de woorden „rekening houdende” tot en met het woord „heffingen”.

Toelichting

In tegenstelling tot een aantal andere landen kent Nederland een maximumgrens, waarover sociale premies moeten worden betaald. Daarboven is geen premie meer verschuldigd. Uiteraard is de hoogte van de premie daarop afgestemd. Bovendien kent ons land een zeer sterke progressie in de loon- en inkomstenbelasting. Hierdoor is de totale druk (premies en belastingen) vermoedelijk één der hoogste in de Gemeenschap. Niet aanvaardbaar is, dat een drukverzwaring wordt gesuggereerd. Dit staat bovendien haaks op het thans in Nederland gevolgde beleid om de totale druk te doen afnemen.

Uitslag van de stemming

Vóór: 30, tegen: 43, onthoudingen: 7.

B. Wijzigingsvoorstellen of in de loop van de discussie aangebrachte tekstwijzigingen

De volgende passage uit het Afdelingsadvies is door het Comité tijdens de paginagewijze behandeling gewijzigd:

Punt 5, laatste alinea

„In hetzelfde verband verklaarde de Deense deskundige met betrekking tot de Mededeling van de Commissie aan de Raad over dit onderwerp: „In Denemarken weigert men om het even wat aan om het even wie aan te passen, en wil men in geen geval een nivellering op een lager niveau. Het Deense antwoord is duidelijk: geen onderlinge aanpassing van de stelsels, daar de regering een dergelijke maatregel geen twee weken zou overleven.”

Advies inzake een voorstel van de Commissie aan de Raad met betrekking tot de vaststelling van het stelsel van de algemene tariefpreferenties voor het jaar 1985 (1)

(84/C 343/06)

De Raad heeft op 30 juli 1984 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake het bovengenoemd voorstel.

De Afdeling voor externe betrekkingen, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar op het rapport van de heer Cremer gebaseerde advies op 9 oktober 1984 goedgekeurd.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd:

1. Het Economisch en Sociaal Comité constateert dat de Commissie bij haar voorstellen voor het SAP van 1985 opnieuw heeft geprobeerd zowel met de economische problemen van de Gemeenschap als met de zeer moeilijke situatie in de meeste ontwikkelingslanden rekening te houden.

2. Het Comité is nog altijd van mening dat het communautaire SAP over het geheel genomen acceptabele doelstellingen heeft, maar dat er twijfel blijft bestaan aan het effect dat dit op de situatie in de meest behoeftige ontwikkelingslanden zal hebben.

Wat de verdeling van de nationale quota's voor gecontingenteerde produkten betreft, acht het Comité het beter dat men de tot dusver gehanteerde verdeelsleutel blijft gebruiken; de nieuwe door de Commissie voorgestelde verdeelsleutel zou dan in het kader van het schema voor de volgende vijfjarige periode moeten worden besproken.

3. Bovendien vraagt het Comité de Commissie nu al, bij haar voorstellen voor de komende vijfjarige periode

- het SAP als een echt op de economische ontplooiing van de ontwikkelingslanden gericht ontwikkelingsinstrument te gebruiken;
- de preferenties meer te baseren op een tweeledige selectiviteit, waarbij wordt gekeken.
 - enerzijds naar de gevoeligheid van de produkten in kwestie,

— anderzijds naar de situatie van de betrokken landen of landengroepen;

- duidelijk aan te geven hoe het SAP zal worden gehanteerd, vooral wat de regels voor de bepaling van de oorsprong betreft, ten einde deze doorzichtiger te maken en te bereiken dat de begunstigde landen er meer hun voordeel mee kunnen doen.

4. De lijst van begunstigde landen zou moeten worden herzien, zodat deze als politiek ontwikkelingsinstrument kan worden gebruikt en landen die niet aan de gestelde voorwaarden voldoen van een preferentiële behandeling kunnen worden uitgesloten.

5. Het Comité verzoekt de Commissie na te gaan of in het volgende systeem een clause kan worden opgenomen inzake de inachtneming van de sociale minimumnormen en de mensenrechten in de partnerlanden.

6. Wat het eerdere voorstel tot oprichting van een SAP-beheerscomité aangaat, meent het Comité dat een specifiek orgaan niet nodig is; de economische en sociale kringen zouden zelf in staat moeten zijn om zich, uitgaande van de mate van gevoeligheid van de produkten in kwestie, een oordeel over de jaarlijkse voorstellen van de Commissie te vormen.

Wat dit betreft verwijst het Comité naar zijn eerdere opmerkingen over de in acht te nemen termijnen voor raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, alsmede (voor de Commissie) op de noodzaak te zijner tijd per land van oorsprong de nodige statistische gegevens over de communautaire SAP-invoer te verschaffen.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

(1) PB nr. C 294 van 5. 11. 1984.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake „Migrerende werknemers”

(84/C 343/07)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 26/27 januari 1983 besloten, overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde, een advies op te stellen inzake „Migrerende werknemers”.

De Afdeling voor sociale vraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar op het rapport van de heer Dassis gebaseerde advies op 11 oktober 1984 opgesteld.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 220e zitting van 24 en 25 oktober 1984 (vergadering van 25 oktober) het volgende advies uitgebracht, dat met 56 stemmen vóór en 4 stemmen tegen, bij 23 onthoudingen is goedgekeurd:

1. Inleiding

In de Europese Gemeenschap, die zo'n 272 miljoen inwoners telt, is ongeveer een op de twintig werknemers migrant. De meeste van deze migrerende werknemers komen uit derde landen. Een kwart ervan echter (d.w.z. één op de 80) is afkomstig van andere Lid-Staten van de Gemeenschap. De migrerende werknemers vormen ongeveer 4% van de totale beroepsbevolking (d.w.z. 6 miljoen, en wanneer men hierbij hun gezinsleden voegt, loopt het totaal aantal migranten in de landen van de Gemeenschap op tot ongeveer 17 miljoen).

Het Comité heeft in de afgelopen jaren verschillende adviezen uitgebracht over de grondbeginselen van het migratiebeleid. Aangezien het Comité zich ervan bewust is dat de huidige economische crisis — die o.a. heeft geleid tot stabilisering van de immigratie — voor de migrerende werknemers tot een verscherping van de problemen heeft geleid, en zich realiseert dat het aantal clandestiene werknemers is toegenomen, heeft het gebruik gemaakt van zijn initiatiefrecht om het onderhavige advies op te stellen.

Het Comité is zich ervan bewust dat verschillende kwesties die in dit advies aan de orde worden gesteld, niet rechtstreeks onder de bevoegdheid van de communautaire Instellingen vallen. Aangezien de Gemeenschap tot taak heeft, de samenwerking op dit gebied te verbeteren, acht het Comité behandeling van deze kwesties in het kader van een globale aanpak van de problematiek van de migrerende werknemers echter noodzakelijk.

Globaal gezien stelt het Comité vast dat op communautair niveau weer meer belangstelling wordt getoond voor de situatie van de migrerende werknemers (memorandum van de Italiaanse Regering, geplande uitwerking van een actieprogramma ten behoeve van de migrerende werknemers, rapport over de inwerkingtreding van de richtlijn betreffende het onderwijs aan kinderen van migrerende werknemers, enz.). Volgens het Comité moet een en

ander leiden tot de afhandeling van de reeds al te lang in behandeling zijnde kwesties en tot een strikte toepassing van de bestaande communautaire voorschriften.

Het Comité is er overigens van op de hoogte dat sommige Lid-Staten reeds maatregelen nemen die in de richting van de in het onderhavige advies opgenomen voorstellen gaan.

2. Huidige problemen

Ten einde aan hun behoefte aan arbeidskrachten te voldoen, hebben talrijke landen buitenlandse werknemers aangetrokken, zonder voldoende stil te staan bij de problemen die later konden optreden.

De gevolgen van dit ontoereikende beleid t.a.v. migrerende werknemers komen vandaag de dag duidelijk aan het licht. Hiervan kunnen enkele voorbeelden worden genoemd:

- De buitenlandse werknemers verrichten vooral bepaalde soorten, vaak onaangenaam en zwaar werk in een aantal sectoren waaruit de binnenlandse werknemers zich hebben teruggetrokken.
- Op sociaal en politiek vlak ontwikkelen immigranten zich tot randgroepen die in een maatschappij moeten leven waarvan zij niet echt deel uitmaken.
- De industrielanden kregen de beschikking over een enorm potentieel aan buitenlandse arbeidskrachten die bereid waren onder welke omstandigheden dan ook te werken. Deze landen hebben echter — althans in bepaalde sectoren — niet voldoende aandacht besteed aan de verbetering van arbeidsvoorwaarden en produktiviteit, welke nauw verband houden met de invoering en ontwikkeling van nieuwe technologieën.
- Een groot aantal — vooral ongeschoolde — buitenlandse werknemers van middelbare leeftijd zit nu zonder werk en heeft nauwelijks kans op

- een nieuwe baan, terwijl ook andere werknemers in dezelfde situatie dreigen te geraken.
- Er doen zich acute huisvestingsproblemen voor in grote Europese steden, waar bepaalde wijken die door de plaatselijke bevolking zijn verlaten, vrijwel uitsluitend door migranten bewoond worden.
- Xenofobie, racisme en onveiligheid nemen hand over hand toe.
- Kinderen van de tweede generatie buitenlanders lopen vaak al vast in het basisonderwijs.
- Het aantal clandestiene werknemers neemt toe.

3. Voorstel voor een gemeenschappelijk beleid

3.1.1. Gemeenschappelijke problemen kunnen het best via een gemeenschappelijke benadering worden opgelost. De moeilijkheden waarmee de buitenlandse werknemers in alle Lid-Staten te maken krijgen en de problemen die zij opwerpen, vragen om een communautaire aanpak waarvan de in het onderhavige advies voorgestelde maatregelen een belangrijk onderdeel zouden moeten vormen.

3.1.2. Vrij verkeer van migrerende werknemers uit de Lid-Staten van de Gemeenschap

De toepassing van het beginsel van vrij verkeer (en gelijke behandeling) van werknemers binnen de Europese Gemeenschap, dat is neergelegd in het EEG-Verdrag, zou kunnen worden verbeterd door:

- volledige toepassing van alle EG-verordeningen en inachtneming van de arresten van het Europees Hof van Justitie door alle Lid-Staten;
- wederzijdse erkenning van beroepsopleidingen en universitaire diploma's in de gehele Gemeenschap; (in dit verband wijst het Comité erop dat het onlangs zijn instemming heeft betuigd met het voorstel voor een besluit van de Raad inzake de vergelijkbaarheid van de getuigschriften van vakbekwaamheid tussen de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap ⁽¹⁾);
- versoepeling van de voorschriften waardoor werklozen langer in een andere Lid-Staat kunnen blijven om werk te zoeken zonder het recht op de normale sociale uitkeringen te verliezen;
- toekenning van gelijke rechten aan alle werkloze jongeren uit de Gemeenschap die nog nooit gewerkt hebben;

- spoedige invoering van een Europees paspoort en volledige tenuitvoerlegging van de maatregelen betreffende het Europees rijbewijs;
- vereenvoudiging en harmonisatie van de immigratievoorschriften die voorzien moeten worden van voor een ieder begrijpelijke toelichtingen.

Het Comité heeft er overigens reeds bij vroegere gelegenheden op gewezen dat het vrije verkeer van personen binnen de Gemeenschap pas dan zinvol wordt wanneer tegelijk een actief werkgelegenheidsbeleid wordt gevoerd dat, met behulp van het Sociaal Fonds, tot een betere aanpassing van de beroepskwalificaties van de werknemers aan de behoeften van de arbeidsmarkt leidt.

3.1.3. Immigratie uit derde landen

Gezien de werkgelegenheidssituatie in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap is het noodzakelijk dat de immigratie uit derde landen strikt tot gezinshereniging beperkt wordt.

Daarnaast dienen onverwijld op communautair niveau drastische maatregelen te worden genomen om illegale tewerkstelling en het clandestiene verkeer van buitenlandse arbeidskrachten tegen te gaan om aldus de illegale immigratie tot staan te brengen. Dit probleem is reeds aan de orde gesteld in een recente studie van het Comité inzake „De in de EEG verblijvende migrerende werknemers uit de ACS-landen en hun gezinnen”. De Afdeling herinnert er in dit verband met name aan dat:

- het richtlijnvoorstel van november 1976 — herzien in april 1978 — betreffende de bestrijding van de illegale migratie en de illegale arbeid door de Raad in behandeling dient te worden genomen;
- het migratiebeleid van de verschillende Lid-Staten ten opzichte van derde landen daadwerkelijk dient te worden gecoördineerd, met het doel uiteindelijk tot het sluiten van overeenkomsten op communautair niveau te komen, waarin met uitzondering van het vrije verkeer van de migrerende werknemers binnen de Gemeenschap alle kwesties betreffende binnenkomst, vestiging en sociale zekerheid zijn geregeld.

Automatisch komt men zo bij de noodzaak, een oplossing te zoeken voor de problemen die voortvloeien uit de overeenkomst die de EG in 1961 met Turkije gesloten heeft, en waarin o.m. bepaald wordt dat Turkse werknemers in december 1986 het recht op vrij verkeer verwerven. Volgens het Comité

⁽¹⁾ — Doc. COM: PB nr. C 264 van 4. 10. 1983, blz. 5.
— Advies ESC: december 1983 — PB nr. C 35 van 9. 12. 1984, blz. 12.

kan deze clausule in de huidige omstandigheden niet ten uitvoer worden gelegd, daar een en ander wel eens tot gevolg zou kunnen hebben dat het aantal werklozen in de Gemeenschap pijlsnel stijgt en dat de verblijfsomstandigheden van buitenlandse werknemers die zich legaal in de Lid-Statens gevestigd hebben, verslechteren.

Voorts moet krachtiger en doortastender worden opgetreden om de verschillen in economische ontwikkeling tussen landen en regio's, die de voornaamste oorzaak van illegale of gedwongen immigratie vormen, te doen verdwijnen. Het Comité heeft in dit verband reeds verklaard dat economische omstandigheden geen reden voor emigratie van werknemers mogen zijn. Werkgelegenheid moet in de eerste plaats daar gecreëerd worden waar de werknemers wonen. De Gemeenschap zou moeten trachten de migratiebewegingen onder controle te krijgen door passende maatregelen te nemen in het kader van het industriebeleid, het landbouwbeleid, het sociale beleid en de ontwikkelingssamenwerking.

Een gemeenschappelijk communautair beleid betreffende het verblijfsrecht voor migranten uit derde landen is vanzelfsprekend onontbeerlijk. Een dergelijk beleid zou — zoals het Comité in een van zijn adviezen heeft onderstreept — moeten waarborgen dat alle werknemers uit derde landen die gedurende een bepaalde tijd een beroepsactiviteit in de Gemeenschap hebben uitgeoefend en er willen blijven, de mogelijkheid krijgen in het gastland te blijven⁽¹⁾. De toekenning van het verblijfsrecht zou onafhankelijk van de definitieve arbeidssituatie van de betrokken migranten moeten zijn. Voorts zou meer moeten worden aangedrongen op het sluiten van bilaterale overeenkomsten tussen de Gemeenschap en de regeringen van derde landen met het oog op de vereenvoudiging van de procedures voor toekenning van een werkvergunning aan reeds legaal gevestigde buitenlandse werknemers.

3.1.4. Er zou meer moeten worden gedaan om de specifieke problemen van grensarbeiders te onderkennen en op te lossen. Het Comité is verheugd over het besluit van de Raad betreffende het voorstel van de Commissie dat erop gericht is dubbele belastingheffing te voorkomen. Het Comité heeft hierop reeds verschillende malen aangedrongen⁽²⁾.

Door buitenlandse werknemers verrichte seizoenarbeid valt in zoverre te verwerpen dat de betrokken

werknemers dikwijls het slachtoffer zijn van discriminatie op het vlak van de sociale zekerheid en zelfs van de arbeidsvoorwaarden.

3.1.5. In de gevallen waarin de Lid-Statens van de Europese Gemeenschap om humanitaire redenen asielrecht verlenen aan vluchtelingen die in hun land van herkomst vanwege hun politieke, religieuze of filosofische denkbeelden vervolgd worden, zou een snellere procedure voor de erkenning van het statuut van politiek vluchteling moeten worden toegepast, zodat de betrokkenen gemakkelijker toegang tot de arbeidsmarkt krijgen.

3.2. Integratie van buitenlandse werknemers

3.2.1. Om de integratie van de buitenlandse werknemers in de maatschappij waarin zij leven en werken te bevorderen, is het in een eerste fase volstrekt noodzakelijk dat speciale opvangcentra voor deze werknemers en hun gezinsleden worden geschapen. Deze opvangcentra zouden o.a. tot taak moeten hebben:

- de migranten een basiskennis van de taal van het gastland te verstrekken;
- de buitenlandse werknemers inlichtingen te verschaffen over hun rechten, het stelsel van sociale zekerheid, het onderwijs, de huisvestingsmogelijkheden, enz.;
- de buitenlanders in staat te stellen deel te nemen aan en zich te integreren in het sociaal-culturele leven van het gastland, met behoud van hun eigen cultuur;
- de buitenlanders te helpen bij het regelen van administratieve zaken.

3.2.2. De *arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden* van de buitenlandse werknemers en hun integratie in de bedrijven zouden kunnen worden verbeterd door:

- ratificatie door alle Lid-Statens en toepassing in de praktijk van de Europese conventie betreffende de juridische status van de migrerende werknemers en van de Conventies 97 en 143 van de IAO, alsmede de zeer spoedige tenuitvoerlegging van het sociaal actieprogramma van de Gemeenschap ten behoeve van migrerende werknemers;
- gemakkelijkere toegang tot informatie door bij het ontvangstpersoneel personen van dezelfde etnische oorsprong als de immigranten of personen die de moedertaal van de immigranten spreken op te nemen;
- maatregelen tegen discriminatie in de ondernemingen;

⁽¹⁾ Advies van het ESC inzake de sociale toestand in de Gemeenschap in 1981 (PB nr. C 252 van 27. 9. 1984, blz. 39).

⁽²⁾ — Advies van het ESC: december 1976 (PB nr. C 56 van 7. 3. 1977, blz. 70);
— Advies van het ESC: oktober 1980 (PB nr. C 331 van 17. 12. 1980, blz. 15).

- toekenning van volledige vakbondsrechten aan de buitenlandse werknemers, met inbegrip van actief en passief kiesrecht voor de verschillende organen waarin de werknemers vertegenwoordigd zijn;
- betere bescherming van de grensarbeiders die werken voor uitzendbureaus;
- strengere maatregelen tegen de uitbuiting van migrerende werknemers die illegale arbeid verrichten.

3.2.3. De integratie op het vlak van de *huisvesting* zou met name voor migranten uit derde landen door de volgende maatregelen moeten worden vereenvoudigd:

- afschaffing van iedere van discriminatie bij de toewijzing van „subsidiewoningen” („sociale woningen”);
- oprichting van een Europees Huisvestingsfonds (EHF) dat naar het voorbeeld van het ESF werkt en tot taak heeft, onder nog vast te stellen voorwaarden steun te verlenen voor de renovatie van wijken die vrijwel uitsluitend bewoond zijn door immigranten en echte getto's vormen. Daarnaast zouden in alle Lid-Statens nationale huisvestingsfondsen moeten worden opgericht die:
 - a) subsidies toekenen voor werkzaamheden ter verbetering van individuele woningen;
 - b) leningen tegen lage rente verstrekken met hetzelfde doel;
 - c) samen met de gemeenten, de bevoegde ministeries en het EHF wijken laten renoveren waaruit de autochtone bevolking geleidelijk wegtrekt, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat deze renovatie de oorspronkelijke bewoners niet doet vertrekken.

Al deze maatregelen betreffen zowel de migrerende werknemers als de autochtone bevolking die onder dezelfde sociale omstandigheden leeft.

3.2.4. De maatregelen ter verbetering van het *opleidings- en onderwijsniveau* van de migrerende werknemers zouden o.a. moeten bestaan uit:

- harmonisatie van beroepsopleidingen en -kwalificaties in de gehele Gemeenschap ten einde de tekortkomingen inzake opleiding, onderwijs en diploma's te verminderen. Een en ander had in 1980 tot gevolg dat van de 25 000 arbeidsplaatsen die op gemeenschappelijk niveau via het SEDOC-systeem werden aangeboden, minder dan 10 % kon worden bezet, ondanks het feit dat 18 000 personen naar dergelijke arbeidsplaatsen solliciteerden;

- bijzondere inspanningen ten behoeve van de aanpassing van de werknemers aan de nieuwe technologieën en omscholing van werknemers in crisissectoren;

- kosteloze cursussen in de taal van het gastland die systematisch worden georganiseerd (op de werkplek, op avondscholen, op de televisie, enz.), zodat alle immigranten de voor een eventuele omscholing noodzakelijke kennis verwerven. Het welslagen van dergelijke programma's hangt ook af van het specialisatieniveau van het onderwijzend personeel, dat niet alleen beroepskwalificaties dient te hebben maar ook belangstelling moet hebben voor de problemen van de migrerende werknemers. Dit personeel zou deels kunnen bestaan uit immigranten die door hun basisopleiding onderwijsbekwaamheid bezitten.

3.2.5. *De migrantenkinderen* onder de 25 jaar, die 40 tot 50 % van de gehele buitenlandse bevolking vormen, worden niet alleen geconfronteerd met de problemen waarmee alle jongeren in Europa te kampen hebben, maar zijn daarnaast ook nog op zoek naar hun eigen culturele identiteit. Zij zitten namelijk klem tussen de cultuur van hun ouders — die op school vaak geïgnoreerd en als minderwaardig beschouwd wordt — en de cultuur van de maatschappij waarin zij leven. Deze tweestrijd kan niet alleen een generatieconflict teweegbrengen maar kan tevens tot *anomie* leiden.

Ten einde de situatie van de tweede generatie migranten te verbeteren en te waarborgen dat zij gelijke kansen krijgen, dienen dringend de volgende maatregelen te worden genomen:

- vaststelling van de nodige maatregelen in de verschillende Lid-Statens met het oog op de tenuitvoerlegging van Richtlijn 77/486/EEG inzake onderwijs aan migrantenkinderen, en uitbreiding van het toepassingsgebied ervan tot kinderen van migranten uit derde landen;
- speciale voorbereiding op het schoolonderwijs voor jonge migranten om het aantal drop-outs onder deze kinderen — momenteel 100 000 per jaar — te verminderen;
- speciale onderwijsprogramma's voor immigranten — met o.a. opvangklassen en bijlessen — naar het voorbeeld van de programma's die reeds zijn uitgevoerd onder de auspiciën van het ESF en met medewerking van CEDEFOP;

- afschaffing van iedere vorm van discriminatie in de nationale arbeidsbureaus en uitbreiding van het aantal met de problemen van de migranten vertrouwde medewerkers in deze bureaus;
- uitbreiding van het aantal maatschappelijk werkers in de openbare instellingen die door hun opleiding in staat zijn de immigranten nuttige informatie te verstrekken over hun sociale rechten en de sociale zekerheid;
- invoering van twee systemen van onderwijs in de moedertaal voor kinderen van de tweede generatie:
 1. integratie van het onderwijs in de moedertaal in het normale schoolprogramma;
 2. organisatie van speciale cursussen in de moedertaal van de migrantenkinderen naast de normale schoolprogramma's.

In dit verband zou de mogelijkheid moeten worden overwogen, speciale cursussen in vreemde talen te geven die voor alle leerlingen bestemd zijn, vanzelfsprekend met inachtneming van de specifieke situatie in iedere Lid-Staat.

Aangezien talrijke migranten voornemens zijn definitief naar hun land van oorsprong terug te keren, zouden klassen moeten worden gevormd waarin behalve lessen in de moedertaal ook lessen worden gegeven die uitsluitend aan het land van herkomst gewijd zijn. Wanneer bovengenoemde programma's systematisch en naast elkaar worden uitgevoerd, kan de immigrant een keuze maken naar gelang hij al dan niet definitief in het gastland wil blijven.

Het Comité is niettemin van mening dat bovengenoemde speciale programma's in geen geval in de plaats mogen komen van de normale lessen in het gastland, maar hierin moeten worden ingepast, zonder dat de leerlingen hierbij overbelast worden. Bovendien zou het onderwijzend personeel dat deze speciale lessen moet gaan geven, zelfs indien het betaald wordt door het land van oorsprong, moeten afhangen van een gemengde commissie bestaande uit vertegenwoordigers van het land van oorsprong en van het gastland. Op deze manier kan worden voorkomen dat de lessen die door het onderwijzend personeel uit het land van oorsprong gegeven worden, in strijd zijn met de grondwet en de democratische instanties van het gastland.

3.2.6. Bijzondere aandacht verdienen de problemen van *vrouwelijke immigranten* die zich in het kader van de gezinshereniging dan wel op eigen initiatief in een Lid-Staat van de Gemeenschap gevestigd hebben.

Vooraf op de volgende gebieden zijn speciale maatregelen noodzakelijk:

- algemene en beroepsopleiding, alsmede verwe-

zenlijking van de gelijkheid van behandeling in het beroepsleven en op de werkplek;

- oprichting van speciale diensten voor vrouwelijke immigranten in de centra voor gezinsplanning;
- stimulering van de deelneming van vrouwelijke immigranten aan het culturele leven.

3.2.7. De gastlanden zouden de migranten de mogelijkheid moeten bieden, de culturele tradities uit hun land van oorsprong te beleven en in stand te houden. Dit mag vanzelfsprekend niet ten koste gaan van de pogingen die ondernomen worden om de immigranten met de levensomstandigheden en de leefwijze van het gastland vertrouwd te maken. Ten behoeve van wederzijds begrip dienen daarnaast de culturele tradities van de immigranten aan de autochtone bevolking te worden voorgesteld zodat een soort uitwisseling kan plaatsvinden die zowel voor de migranten als voor de autochtone bevolking een culturele verrijking vormt. Bij de media kunnen radio en televisie in dit verband een belangrijke rol spelen door culturele programma's uit te zenden die zowel tot de immigranten als tot de autochtone bevolking gericht zijn.

3.2.8. De communautaire voorschriften op het vlak van de sociale zekerheid zijn legio en ingewikkeld. Aangezien verschillende bilaterale overeenkomsten zijn gesloten tussen Lid-Staten en derde landen worden de zaken voor migranten uit deze laatste landen nog ingewikkelder.

In een eerste stadium zouden op communautair niveau maatregelen moeten worden genomen om de stelsels van sociale zekerheid op de volgende punten onderling aan te passen en te verbeteren:

- betaling van gezinsbijslagen;
- toekenning van werkloosheidsuitkeringen;
- bepalingen betreffende pensionering en berekening van de pensioenen;
- samenvoeging van de verzekeringsjaren in de Lid-Staten en in het land van oorsprong, en uitvoer van de uitkeringen naar het land van oorsprong;
- sociale zekerheid van zelfstandigen;
- reïntegratiemogelijkheden (zie par. 3.3).

In een tweede stadium moet bij het sluiten of herzien van bilaterale overeenkomsten tussen de Lid-Staten en derde landen worden getracht, uiteindelijk tot een Europees model van bilaterale overeenkomsten op het vlak van de sociale zekerheid te komen.

Ten slotte moet het een en ander ondernomen worden om nationale en lokale overheidsdiensten beter op de hoogte te stellen van de nationale en communautaire bepalingen betreffende de sociale zekerheid van migrerende werknemers.

3.2.9. Het is buitengewoon belangrijk dat de immigranten politieke en burgerrechten verwerven. Zolang zij nl. geen democratische burgerrechten bezitten, is iedere verantwoordelijke deelneming en iedere integratie in het gastland moeilijk of zelfs onmogelijk.

Om vrij te kunnen spreken in een maatschappij die zich democratisch noemt, mag een burger aan geen enkele — zij het ook potentiële — bedreiging blootstaan. Daarom moeten de Gemeenschap en de verschillende Lid-Staten er zich in grotere mate moreel toe verbinden, racisme en xenofobie uit te bannen door een informatiecampagne met name op radio en televisie te voeren en een net van „klachtenbureaus” in de Gemeenschap op te richten. Het gaat er in de eerste plaats om dat de immigranten en hun gezinsleden die zich legaal in een Lid-Staat gevestigd hebben, zekerheid hebben omtrent hun verblijfsrecht.

Voorts dient geleidelijk een uniforme procedure tot stand te komen waardoor de immigranten politieke en burgerrechten verwerven die analoog zijn aan die van de burgers van het gastland. Het gaat hierbij vooral om de volgende vragen:

- Hoe lang moet de immigrant in het gastland verblijven om een permanente verblijfsvergunning te krijgen?
- Hoe lang moet de immigrant in het gastland verblijven om op gewestelijk en gemeentelijk niveau actief en passief kiesrecht te verwerven?
- Welke criteria dienen te gelden voor naturalisatie van immigranten in het gastland?

Zou de naturalisatie van immigranten van de tweede generatie — die weliswaar niet verplicht kan worden gesteld — niet moeten worden vergemakkelijkt?

Aangezien het hier een dringend probleem betreft, is het Comité in het licht van de juridische studies ter zake en de talrijke over dat onderwerp gehouden bijeenkomsten van mening dat de Lid-Staten, met het oog op een eventuele harmonisatie van deze materie op communautair niveau, voorgesteld zou kunnen worden, dergelijke rechten na vijf jaar toe te kennen.

Een eerste stap in deze richting zou kunnen worden gedaan door aan te bevelen dat in iedere Lid-Staat

aan migranten uit andere Lid-Staten van de Gemeenschap stemrecht wordt verleend, zodat iedere Europese burger te beginnen bij gemeentelijke verkiezingen geleidelijk volledig stemrecht krijgt.

In het bijzonder geval van de Europese verkiezingen kunnen de Lid-Staten overeenkomen dat migranten uit de Gemeenschap bij de verkiezingen voor het Europees Parlement kunnen stemmen in het land waarin zij leven.

3.3. Reïntegratiemogelijkheden

Ieder beleid dat gericht is op terugkeer van migranten naar hun land van oorsprong en reïntegratie aldaar moet gebaseerd zijn op het vrijwilligheidsprincipe. Het is daarom volstrekt ontoelaatbaar dat in welke vorm dan ook druk op de immigranten wordt uitgeoefend.

Bovendien moet de immigrant, alvorens een dergelijke keuze te maken, over volledige en juiste informatie beschikken ten einde de gevolgen van zijn beslissing te kunnen beoordelen.

Een beleid dat gericht is op reïntegratie van de migrerende werknemers dient de volgende basiselementen te omvatten:

- samenwerking tussen de betrokken landen op bilaterale of multilaterale basis;
- afspraken over de erkenning van de diploma's met derde landen;
- communautaire maatregelen, b.v. in de vorm van financiële steun ten behoeve van de voorbereiding op de terugkeer;
- programma's voor ontwikkelingssamenwerking die werkgelegenheid scheppende investeringen in de landen van oorsprong van de immigranten omvatten;
- technische en economische steun aan groepen immigranten die in hun land van oorsprong bedrijven of coöperaties willen oprichten;
- organisatie en uitvoering van beroepsopleidingsprogramma's in het gastland die afgestemd zijn op de sociaal-economische behoeften van de landen van oorsprong van de immigranten en in samenwerking met de immigranten worden opgezet;
- behoud en overdracht van verworven rechten op het vlak van de sociale zekerheid;
- recht op terugkeer naar het gastland gedurende het jaar dat volgt op de terugkeer naar het land van oorsprong.

Het Comité is ten slotte van mening dat geen enkel reïntegratiebeleid volledig kan slagen zolang de

kloof tussen de industrielanden en de landen van oorsprong van de immigranten niet kleiner wordt.

Op communautair niveau dient een reïntegratiebeleid vergezeld te gaan van een samenhangend regio-

naal beleid waarvoor veel meer middelen beschikbaar moeten worden gesteld ten einde een evenwicht tussen de verschillende regio's van de Gemeenschap tot stand te brengen.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

G. MUHR

Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het

— voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van niet voor de voeding bestemde produkten ⁽¹⁾

en het

— voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 79/851/EEG inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van levensmiddelen ⁽²⁾

(84/C 343/08)

Op respectievelijk 17 januari en 10 februari 1984 heeft de Raad van de Europese Gemeenschappen besloten, overeenkomstig artikel 100 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen inzake het voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van niet voor de voeding bestemde produkten en het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 79/851/EEG inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van levensmiddelen.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumptie, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar op het rapport van de heer Ramaekers gebaseerde advies op 2 oktober 1984 goedgekeurd.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 220e zitting (vergadering van 25 oktober 1984) het volgend advies uitgebracht, dat met 60 stemmen vóór en 2 stemmen tegen, bij 13 onthoudingen is goedgekeurd:

1. Algemene opmerkingen

1.1. Onder voorbehoud van de volgende opmerkingen stemt het Comité in met beide richtlijnvoorstellen van de Commissie inzake de bescherming van de consument op het terrein van de prijsaanduiding van levensmiddelen en non-food-produkten.

1.2. Het Comité stelt vast dat de Commissie aldus voorstelt, de in het eerste en tweede programma voor een beleid tot bescherming en voorlichting van de consument geformuleerde beginselen in praktijk te brengen.

1.3. Ook het Comité acht het een goede zaak dat er op dit gebied voorschriften komen om:

- de consument de mogelijkheid te geven zijn keuze mede aan de hand van een prijs-hoeveelheidsvergelijking te bepalen en hem aldus een betere bescherming te bieden;
- de markt doorzichtiger te maken.

1.4. Wat dit betreft, blijft het Comité dus bij zijn in 1978 uitgebrachte advies inzake de bescherming van de consument op het gebied van de prijsaanduiding van levensmiddelen; het Comité heeft de Commissie destijds verzocht, zo spoedig mogelijk de nodige voorbereidingen te treffen om een prijsaanduiding

⁽¹⁾ PB nr. C 8 van 13. 1. 1984.

⁽²⁾ PB nr. C 53 van 24. 2. 1984.

per maateenheid ook voor andere courante verbruiksartikelen verplicht te stellen.

1.5. Het Comité betreurt het echter dat de Commissie deze voorstellen niet eerder aan de Raad heeft voorgelegd, waardoor sommige Lid-Staten ertoe zijn gebracht hun eigen maatregelen ter zake te nemen.

1.6. Het Comité onderschrijft het met de richtlijnvoorstellen nagestreefde doel, nl. een verplichte aanduiding van de verkoopprijs en de prijs per maateenheid van alle courante artikelen. Maar wel moet duidelijk blijken dat de detailhandelaar — en alleen hij — niet slechts voor de vaststelling maar ook voor de aanduiding van de prijs verantwoordelijk is. Het Comité meent voorts dat beide richtlijnen op twee punten tekortschieten.

2. Onduidelijkheid op het punt van het toepassingsgebied

2.1. Het toepassingsgebied van de richtlijn „non-foodprodukten” is in bepaalde opzichten onduidelijk afgebakend. Produkten waarvan volume of gewicht niet behoeft te worden aangegeven, kunnen er namelijk buiten vallen. Het is aan de Lid-Staten te bepalen, welke produkten kunnen worden vrijgesteld.

Deze bepalingen dreigen afbreuk te doen aan het met de harmonisatie-inspanningen beoogde resultaat en zouden tot gevolg kunnen hebben dat handel en bedrijfsleven niet precies meer weten waar zij juridisch aan toe zijn.

2.2. De werkingssfeer van de richtlijn „Levensmiddelen” levert weer een ander probleem op. Ten einde de in par. 2.1 genoemde moeilijkheid te omzeilen, heeft de Commissie in beginsel een zogenaamd volledige lijst van uitzonderingen voorgesteld, waarin evenwel geen rekening wordt gehouden met b.v. gereconstitueerde produkten. Het Comité zou nu gaarne zien dat deze lijst echt volledig wordt en dat hierin, om met nieuwe ontwikkelingen en veranderende gewoontes rekening te kunnen houden, gemakkelijk wijzigingen kunnen worden aangebracht.

3. Ten aanzien van het verband tussen „prijs per maateenheid” en „normalisatie van nominale hoeveelheden en capaciteiten”

3.1. In geen van beide richtlijnvoorstellen geldt de verplichting tot aanduiding van de prijs per maateenheid voor produkten die in op communautair niveau vastgestelde gamma's van nominale hoeveelheden en capaciteiten worden verhandeld.

Het Comité wijst er evenwel op dat deze gamma's in de eerste plaats tot doel hadden, een eind te maken aan de belemmeringen voor de handel in voorverpakte produkten, terwijl er tegelijkertijd zoveel mogelijk voor moest worden gezorgd dat bovengenoemde nominale waarden bij een bepaald produkt niet te dicht op elkaar volgen, waardoor de consument alleen maar kan worden misleid.

Overigens kon hierdoor op grotere schaal en dus goedkoper worden geproduceerd, hetgeen ook voor de consument gunstig is.

3.2. Het Comité stelt echter vast dat de gamma's soms uit zoveel modellen bestaan en dat de volumes en gewichten soms zo dicht bij elkaar liggen, dat een vergelijking van prijzen en hoeveelheden zou kunnen worden bemoeilijkt.

Wel moet worden opgemerkt dat de waarden al tot op zekere hoogte zijn gerationaliseerd en dat in de praktijk een en dezelfde categorie produkten minder waarden omvat dan het door de communautaire gamma's toegestane aantal.

3.3. Het Comité houdt vast aan het beginsel dat het al eerder heeft genoemd, nl. dat de verplichting tot aanduiding van de eenheidsprijs, in gevallen waar prijs-hoeveelheidsvergelijkingen geen problemen opleveren, door een normalisatie van de volumes kan worden vervangen.

Het kan dus wel aanvaarden dat er in het geval van in gamma's van nominale volumes verhandelde produkten geen eenheidsprijs behoeft te worden aangegeven (mits de Commissie dan belooft de huidige communautaire gamma's te herzien) en dat er dan nieuwe gamma's worden uitgewerkt, een en ander omwille van de duidelijkheid, nl. om prijs-hoeveelheidsvergelijkingen voor de consument te vergemakkelijken.

3.4. Anderzijds is het volgens het Comité moeilijk de verplichting tot aanduiding van de eenheidsprijs te vervangen door een normalisering van de nominale capaciteiten.

De capaciteit van een verpakking geeft de consument namelijk nog geen uitsluitsel omtrent de werkelijke inhoud ervan.

Niettemin beseft het Comité hoe moeilijk het is de consument in deze gevallen objectieve voorlichting te geven.

Het verzoekt de Commissie nog eens diep over de aan dit soort produkten verbonden problemen na te denken.

3.5. Volgens het Comité kunnen met multipackverpakkingen (in één pakket aangeboden kleine volume- of gewichtseenheden van een produkt dat

normaliter in gewichts- of volume-eenheden wordt verkocht) de bepalingen van de richtlijn niet worden omzeild. Dit geldt natuurlijk niet voor per stuk verkochte artikelen, die hoe dan ook buiten het toepassingsgebied van de richtlijnen vallen.

3.6. In het nieuwe artikel 8 van de te wijzigen richtlijn worden na het tweede streepje produkten genoemd die van de verplichting tot aanduiding van de prijs per maateenheid zijn vrijgesteld, wanneer hiervoor communautaire vulcriteria zijn „gepland”. Hierdoor ontstaat een niet te verantwoorden onzekerheid. Doorslaggevend zijn niet eventuele plan-

nen van de Commissie, maar de vraag of er al gemeenschappelijke vulcriteria bestaan. Volgens het Comité zou daarom het laatste deel van de tweede alinea van artikel 8 als volgt moeten worden veranderd: „wanneer er voor deze levensmiddelen reeds vulcriteria bestaan waaraan moet worden voldaan”.

4. Het Comité is van oordeel dat de termijnen waarbinnen de bepalingen van de richtlijn van kracht moeten worden, aan de hand van de onderzonden toepassingsproblemen moeten worden „gemoduleerd”.

Gedaan te Brussel, 25 oktober 1984.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
G. MUHR

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Verworpen wijzigingsvoorstel

Onderstaand wijzigingsvoorstel dat in overeenstemming met het Reglement van Orde werd ingediend, is tijdens de beraadslagingen door het Comité verworpen:

Punt 3

Onderstaande passage aan par. 3.3 toe te voegen:

„Het Comité beseft evenwel dat de Raad in het geval van een aantal voedingsmiddelen, waaronder alcoholische dranken, mineraalwater en vruchtesap, nog moet beslissen a) welke capaciteiten in de Gemeenschap definitief moeten worden toegelaten en b) of deze capaciteiten dan in de Lid-Staten en de Gemeenschap mogen dan wel moeten worden gebruikt. Het Comité meent dan ook dat besluiten betreffende de aanduiding van de prijs per maateenheid van dergelijke produkten zouden moeten wachten totdat men het over deze beide zaken eens is geworden.”.

Motivering

Een aantal produkten, waaronder alcoholhoudende dranken, valt reeds onder normalisatiewetten, zoals EEG-Richtlijn 75/106/EEG, welke gewijzigd is bij wege van Richtlijn 79/1005/EEG. In deze laatste richtlijn worden enige flesformaten vastgesteld die bij de handel binnen de Europese Gemeenschap moeten worden toegelaten.

De Lid-Staten en de Commissie zijn momenteel verdere belangrijke wijzigingen in draagwijdte en toepassingsgebied van Richtlijn 75/106/EEG aan het bespreken. Er moeten b.v. nog verschillende belangrijke kwesties worden opgelost. Het gaat hier om (a) de keuze tussen 70 en 75 cl als het definitief goedgekeurde standaardformaat van spiritualiën in de Gemeenschap, (b) mogelijke uitbreidingen van het aantal in de EEG toegestane flesformaten, (c) de vraag of de Lid-Staten het recht zouden moeten behouden niet voor de EEG-markt goedgekeurde flessen op hun nationale markten toe te laten en (d) de vraag of het uiteindelijk goedgekeurde gamma van flesformaten, evenals bij wijn het geval is, zowel in het intra-communautaire handelsverkeer als op de nationale markten van de Lid-Staten verplicht moet worden gesteld.

Het is daarom in het belang van de consument besluiten betreffende de aanduiding van de prijs per maateenheid bij alcoholische dranken, mineraalwater en vruchtesap uit te stellen totdat de Raad zich heeft uitgesproken over de Commissievoorstellen inzake voorgeschreven flesformaten — waarbij het dan in het bijzonder gaat om de vraag of deze formaten in het geval van spiritualiën al dan niet verplicht moeten worden gesteld.

Stemresultaat

Vóór: 23, tegen: 28, onthoudingen: 18.

